

INTEGRATION GENNEM SOCIALE NETVÆRK I ET LOKALSAMFUND
- INTEGRATION THROUGH SOCIAL NETWORKS IN A LOCAL COMMUNITY

Speciale juni 2020: Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde

Udarbejdet af:

Kasper Lühr Nielsen – 20186466

Karoline Thielow Simonsen – 20182190

Vejleder: Kathrine Vitus

Antal anslag: 181.897

Aalborg Universitet
Institut for Sociologi og Socialt Arbejde

Abstract

Refugees and the integration of refugees are widely debated topics in the Danish media. A prevailing view is that immigrants and refugees are not sufficiently integrated into Danish society. Therefore, the aim of this master thesis is to examine a new method to integrate young refugees into the Danish society as a proposal to ensure better integration in the future. More specific, we are investigating a new collaborative initiative called Delehusene. Delehusene is a concept where Danish students and young refugees live together in shared apartments. The idea is that by putting Danish students and refugees under the same roof they will begin to interact with one another and build up relations through social networks. The residents have a responsibility to be committed to the community of Delehusene. The establishment of the committed community is based on friendship, integration, and democratic foundation, which is ensured by the social workers through various initiatives that the residents are required to take part in, including a buddy-arrangement, learning about good neighbourliness and democracy formation.

From a philosophical hermeneutic perspective, we are investigating the integration processes at Delehusene. Inspired by Hamburger's (1997) understanding of integration, we perceive social integration as a reciprocal process where adaptation of both the minority group and the majority group occurs. In contrast, the systemic integration is viewed as reciprocal processes occurring between ethnic groups and the civil system. To investigate the integration processes on a social and systemic level we conducted a qualitative study containing four semi-structured interviews. One of the interviews was a focus group interview including six informants; three refugees and three Danish students. The remaining three interviews were conducted individually; one interview with a Danish student, who also participated in the focus group interview, and two individual interviews with two social workers at Delehusene.

Based on the interviews it seems evident that in theory all the residents have equal opportunities to take part in the community of Delehusene, but in reality the residents with a refugee background had unequal conditions to participate compared to the Danish residents. The inequality in conditions to participate between the two categories of residents may be based on differences in the implicit knowledge about Danish values and norms. To minimize or even out this inequality the social workers employed at Delehusene plays an important role that can be viewed as twofold. Firstly, the workers support the process of making the residents enter a

dialogue with one another and secondly, they help empower the Danish students to guide and help the refugees to take part in the committed community. To obtain a successful dialogue the residents' engagement in the social networks is crucial. To achieve well-functioning social networks the residents have to establish a civil sociality, which is achieved by developing shared codes of conduct. However, the process of developing these shared codes of conduct can be threatened by various factors including the time commanding efforts that the residents must invest and the risk of misunderstandings due to different perceptions and interpretations of both verbal and nonverbal communication in diverse cultural backgrounds. In addition, the social networks can be threatened by the lack of desire to take part in the community. If the residents have a common desire, they can build up common norms and values through civil sociality. Here we are seeing different types of adaptations. The first adapting process is where the refugees adopt the norms of the Danish students, and this part is more frequently in social conditions in Delehusene. The other processes are where the residents reciprocal adapt each other's norms. Regardless of the adapting process, the residents build up social networks, when they build up common norms and values. These social networks can provide crucial social and psychological support for the refugees. Furthermore, these social networks can for the refugees connect them to external assets, such as jobs.

We are seeing the formation of social networks in Delehusene as an important part of the process through social integration for the refugees, because it illustrates adaptations processes of minorities and majorities. Furthermore, the social network plays a part in the systemic integration, by supporting the refugees in gaining access to other parts of the society.

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1: Projektets fokus	5
1.1 Indledning	5
1.2 Problemfelt.....	6
1.3 Problemformulering.....	10
1.4 Underspørgsmål.....	10
1.5 Begrebsdefinition og afgræsning	11
1.5.1 Afgræsning af målgruppe.....	11
1.5.2 Et forpligtende fællesskab.....	13
1.5.3 Sociale netværk	14
1.6 Læsevejledning.....	15
Kapitel 2: Litteratursøgning.....	16
2.1 PICOC-modellen.....	16
2.2 Databasøgeninger.....	17
2.3 Lignede projekter.....	18
2.3.1 Cohousing Curant.....	18
2.3.2 Venner Viser Vej.....	20
2.3.3 Sammenfatning af lignede projekter	21
Kapitel 3: Videnskabsteoretisk perspektiv.....	22
3.1 Den filosofiske hermeneutik.....	22
3.1.1 Den hermeneutiske cirkel.....	23
3.2 Kulturmødets hermeneutik.....	23
Kapitel 4: Metode	25
4.1 Kvalitativ forskning.....	25
4.2 Interviewguide.....	26
4.3 Vidensproduktions forløb og analysestrategi	27
4.4 Kontakt til feltet.....	28
4.5 Fokusgruppeinterview.....	29
4.6 De semistrukturerede individuelle interviews.....	31
4.7 Transskription, meningskodning og fortolkning.....	32
4.8 Kvalitetskriterier, kritiske- og etiske overvejelser	33

Kapitel 5: Tilgang og teorier	35
5.1 <i>Empowerment</i>	35
5.1.1 Horisontal og vertikal empowerment.....	36
5.2 <i>Civil socialitet og mikrointegration</i>	38
5.3 <i>Social kapital</i>	39
5.3.1 De afgrænsende og brobyggende sociale netværk	40
5.4 <i>Sammenfatning af teorier</i>	41
Kapitel 6: Analyse	43
6.1 <i>Analysedel 1: Hvordan faciliteres og udføres et forpligtende fællesskab i Delehusene?</i>	43
6.1.1 De boligsociale medarbejders indledende rolle.....	43
6.1.2 Facilitering af buddy-ordningen.....	48
6.1.3 Demokratisk dannelse	51
6.1.4 Delkonklusion af første underspørgsmål	53
6.2 <i>Analysedel 2: Hvordan danner beboerne på tværs af etnicitet sociale netværk i Delehusene?</i>	54
6.2.1 Kommunikation og sprogbarrierer	54
6.2.2 Relationsdannelse gennem fælles aktiviteter	61
6.2.3 Tætte relationer	63
6.2.4 Dialog som forudsætning for relationsdannelse.....	64
6.2.5 Delkonklusion af andet underspørgsmål	66
6.3 <i>Analysedel 3: Hvilken betydning har skabelsen af sociale netværk for de unge med flygtningebaggrund?</i>	68
6.3.1 Buddy-ordningen.....	68
6.3.2 Workshops og naboskab	73
6.3.3 Delkonklusion af tredje underspørgsmål	75
Kapitel 7: Diskussion	77
Kapitel 8: Konklusion	80
Kapitel 9: Litteraturliste	81
9.1 <i>Bøger</i>	81
9.2 <i>Elektroniske kilder</i>	83
9.3 <i>Lovgivning</i>	85

Kapitel 1: Projektets fokus

Dette kapitel indeholder indledning, problemfelt, problemformulering, underspørgsmål samt begrebsdefinition og afgræsning.

1.1 Indledning

Karen Fog Olwig og Karsten Pærregaard (*herefter nævnt Olwig og Pærregaard*) beskriver, at flygtninge og integration fylder meget i den offentlige debat (Olwig & Pærregaard, 2010: 9-10). Mark Blach-Ørsten, professor i journalistik og Mads Kæmsgaard Eberholst, ph.d.-stipendiat i Journalistik, præsenterer ydermere, at indvandrere- og flygtninge debatten ved folketingsvalget 2019 fyldte mest på politikernes og nyhedsmediernes dagsorden (RUC Kommunikation & Presse, 2019). 1. januar 2020 udgjorde indvandrere og flygtninge 10,5 procent af den danske befolkning, hvor Dansk Flygtningehjælp beskriver, at der ikke foreligger præcise opgørelser for hvor mange af disse, der kan kategoriseres som flygtninge (Dansk Flygtningehjælp, 2020). På trods af at der lever 10,5 procent indvandrere og flygtninge i Danmark, beskriver Olwig og Pærregaard, at det stadig er et fremherskende syn, at de aldrig er blevet tilstrækkeligt indlemmet i det danske samfund (Olwig & Pærregaard, 2010: 9-10).

Samtidig beskriver Udlændinge- og Integrationsministeriet i 2018, at mange flygtninge tager del i arbejdsmarkedet på grund af øgede kommunale integrationsindsatser (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2018). Selvom flygtningenes arbejdsmarkedsdeltagelse de seneste år er steget markant, ses der stadig lav grad af tillid mellem minoritet- og majoritetsbefolkningen. Udlændinge- og Integrationsministeriet har i et notat vedrørende tillid og foreningsdeltagelse blandt nydanskere og personer med dansk oprindelse i en medborgerskabsundersøgelse fra 2019 beskrevet, at der i Danmark generelt er høj tillid til andre mennesker, men der stadig eksisterer store forskelle mellem etnisk danske og ikke-vestlige indvandrere samt efterkommere i forhold til følelsen af tillid (Udlændinge- og Integrationsministeriet, 2019: 2). Vi ser derfor et aktuelt behov for at undersøge, hvordan der kan nedbrydes barrierer mellem flygtninge og danskere.

1.2 Problemfelt

I nedenstående afsnit ekspliciterer og udfolder vi problemfeltet, som har sit fundament i vores problemformulering. Formålet er at uddybe baggrunden for undersøgelsen af vores projekt.

Morten Ejrnæs, mag.scient.soc, udtaler, at integrationsbegrebet er uklart, da det indeholder mange forskellige aspekter, hvor der både henvises til teori, politiske mål og som utopi (Ejrnæs, 2002: 7). Integrationsbegrebet er dermed mangefacetteret, både teoretisk og politisk. Andre migrationsforskere har også kritiseret, at der foreligger mange forskellige definitioner, og derfor også forskellige målinger af, hvordan vellykket integration opnås. Hermed er der ingen entydige kriterier for integration samt opnåelsen af denne (Olwig & Pærregaard, 2010: 9-10).

På trods af at der ikke eksisterer nogle overordnede entydige kriterier for integrationsbegrebet, vil vi alligevel præcisere, hvilken definition vi vil anvende i projektet. Politologen, Charlotte Hamburger (*herefter nævnt Hamburger*) beskriver, at der oftest skelnes mellem flere overordnede måder og strategier at se integration på inden for forskningsverdenen. Vi vil tage udgangspunkt i integration set som en social proces, hvor der er fokus på gensidig tilpasning af minoritets- og majoritetsgrupper, og dermed også fokus på muligheden for at skabe et mangfoldigt samfund med differentierede etniske grupper (Hamburger, 1997: 142). Olwig og Pærregaard definerer integration ud fra dets latinske rødder, som er at indlemme, tilpasse og optage noget eller nogen, eller som værende en del af en større helhed (Olwig & Pærregaard, 2010: 17). Målet med integration er dermed at skabe en samlet helhed i et mangfoldigt samfund blandt minoritets- og majoritetsgrupper.

Vi vil tage udgangspunkt i Hamburgers integrationsforståelse, hvori hun skelner mellem *system-* og *social integration*.

- *Systemintegration* beskriver den gensidige proces, der sker mellem etniske grupper og systemet. Det omhandler minoritetsgruppers rettigheder i samfundet, herunder civilt, politisk og socialt. Derudover er der fokus på, hvordan minoritetsgrupper tilpasser sig socialt og positionerer sig i samfundet.

- *Social integration* omhandler den gensidige proces og tilpasning, der sker mellem samfundets minoritets- og majoritetsgrupper. Der er her fokus på tilpasningen mellem adfærd og holdninger for minoritets- og majoritetsgrupperne (Hamburger, 1997: 142-161).

Vi ser generelt et overrepræsenteret fokus af den systemiske integration i det officielle Danmark. Dette kommer blandt andet til udtryk i Integrationsloven, som er rammesættende for de gældende indsatser, der omhandler integration. I Integrationsloven § 1, stk. 1 er fokus, at nyankomne udlændinge skal have ansvar for egen integration (Integrationsloven, 2020). Heri fremgår det, at de hurtigst muligt skal være selvforsørgende gennem beskæftigelse, og bidrage til lige mulighed for deltagelse i forhold til politiske, økonomiske, arbejdsmæssige, kulturelle, religiøse og sociale liv. Vi ser, at størstedelen af den kommunale indsats bygger på systemintegrationsforståelsen. Selvom størstedelen af indsatserne bygger på denne, er der i højere grad begyndt at komme fokus på det sociale aspekt vedrørende integration gennem inddragelse af civilsamfundet. Dette ser vi blandt andet gennem den forrige regerings "*Strategi for et stærkere civilsamfund*" fra 2017, hvor der i perioden 2018-2021 er afsat 16 millioner til at styrke integrationen gennem civilsamfundet. I strategien ses vellykket integration ved at tage et lands normer og værdier til sig. Dette sikres ved at inddrage civilsamfundet, hvor minoritet og majoritet har et fælles ansvar for, at minoriteten opnår viden om det danske samfund (Regeringen, 2017: 9-10).

Hamburger anser en vellykket integration som en gensidig proces og vekselvirkning mellem social integration og systemintegration. På denne måde kan den ene del aldrig være foruden den anden (Hamburger, 1997: 142-144). Derfor ønsker vi at undersøge den sociale integration, da vi ser den som underrepræsenteret i den kommunale integrationsindsats. Vi finder det særligt relevant at udforske, hvordan den sociale integration kan udspilles og dannes gennem inddragelse af lokalsamfundets engagement til at danne fællesskaber. Dette hænger sammen med regeringens strategi om at inddrage civilsamfundet til at løfte integrationsopgaven. Hamburger lægger vægt på, hvordan social integration aldrig kan være foruden systemintegrationen (Hamburger, 1997: 142-144), hvorfor vores projekt alligevel indeholder delelementer om dette, da de to former hænger uløseligt sammen. På baggrund af ovenstående tager vores projekt udgangspunkt i social integration gennem integrationskonceptet, Delehusene.

Delehusene er et integrationskoncept, der ønsker at skabe fællesskaber mellem minoritets- og majoritetsgrupper, hvor danske studerende og unge med flygtningebaggrund skal bo sammen, og indgå i et forpligtende fællesskab. Delehusene startede op i 2019, hvor 79 danske studerende og unge med flygtningebaggrund flyttede sammen i et boligkompleks på Frederiksberg. Konceptet er et samarbejde mellem Frederiksberg Kommune, KAB "Københavns Almindelige Boligselskab", Venligbolig og Frederiksberg Forenede Boligselskaber. Delehusene består af 38 deleboliger, og herudover 3 solistboliger, svarende til i alt 79 boligenheder. De 38 deleboliger bliver delt af to personer, hvor de bor henholdsvis to studerende eller to flygtninge sammen (Venligbolig Plus, 2018: 5).

Delehusenes boligsociale indsats beskriver vi ud fra Venligbolig Plus' integrationskoncept, da Delehusene er funderet i dette. Integrationskonceptet beskriver, at indsatsen er baseret på et forpligtende fællesskab gennem understøttelse af integration, venskaber og fælles demokratisk dannelse (Venligbolig Plus, 2018: 4). Med fælles demokratisk dannelse menes her viden om, den danske velfærdsmodel, systemforståelse, uddannelsessystem, civilsamfund, foreningsliv og det offentliges rolle (Venligbolig Plus, 2018: 17). Konceptet om et forpligtende fællesskab omhandler, at beboerne skal bo tæt sammen, hvor de har forpligtelser, som værtsroller, driftsforpligtelser og buddy-ordningen samt at lave fælles aktiviteter (Venligbolig Plus, 2018: 4-8). Med udgangspunkt i integrationskonceptet anser vi et forpligtende fællesskab som et bud på, hvordan inddragelse af civilsamfundet kan løse integrationsopgaven. På denne måde er Delehusene et tiltag, som fokuserer på den gensidige proces og tilpasning, der må forekomme, når de danske studerende og de unge med flygtningebaggrund skal bo sammen, altså det vi kategoriserer som social integration. Den tidligere formand for Dansk Flygtningehjælp Ungdom understøtter også tanken om, at fællesskaber integrerer unge flygtninge. Formanden beskriver, at der ses en stor udvikling hos de unge, som bliver en del af et fællesskab, hvor de bliver mødt med tillid og får tildelt et ansvar (Heinze, 2017).

Vi ønsker at undersøge, hvordan et forpligtende fællesskab bliver iværksat og udført, herunder hvordan sociale netværk bliver skabt blandt Delehusenes beboere som forudsætning og led i den sociale integration. Med sociale netværk mener vi her den forbindelse, som opstår i relationen mellem mennesker (Putnam, 2001: 17-18). Vi vil udfolde vigtigheden i at have sociale netværk, samt hvordan disse kan opstå. Herudover vil vi undersøge udfordringerne i de fysiske- og sociale processer, når netværkene skabes. På denne måde undersøger vi et bud på løsningen af den sociale integration som en forudsætning for at opnå systemintegration.

Hamburger forklarer, at minoriteter formelt set har samme muligheder for at tage del i samfundet som andre borgere, på nær politisk deltagelse (Hamburger, 1997: 161-163), hvis de ikke har statsborgerskab, jævnfør Grundloven § 29, stk. 1 (Grundloven, 1953). Dermed kan flygtningene først opnå fuldstændig systemintegration, hvis de har dansk statsborgerskab, hvorfor vi udelukkende kan undersøge delelementer af den systemiske integration.

For at understrege vigtigheden i at Delehusenes beboere formår at tage del i de sociale fællesskaber, som forudsætning for social integration, vil vi anvende, cand.psych. og ph.d., Mathias Lasgaards (*herefter nævnt Lasgaard*), forskning om fællesskaber og tilfredsstillende sociale relationer. Lasgaard beskriver, hvordan mennesker har et fundamentalt behov for at knytte bånd til andre og at høre til i et fællesskab. Isoleret den unge fra fællesskaber og tilfredsstillende sociale relationer kan det betyde tab af social kontakt, der vil kunne give udfordringer for dannelsen af identiteten. I værste tilfælde kan den unge føle sig fravalgt, isoleret eller ensom (Lasgaard, 2010: 208-209). Her pointerer Lasgaard, at det især for unge er vigtigt at fungere socialt og opleve samhørighed med andre unge, hvor det spiller en rolle at udvikle sociale færdigheder, kompetencer og sin egen identitet (Lasgaard, 2005: 11). Røde Kors beskriver i rapporten "*Lokal ven for en flygtning*", at unge flygtninge er i særlig risiko for isolation og ensomhed sammenlignet med andre grupper af den danske befolkning. De beskriver, at flygtningene er ankommet til Danmark, oftest uden venner og familie, hvor de ikke taler sproget (Røde Kors, 2017: 6). Dette understreger, hvorfor der er nødvendigt at have fokus på unge flygtnings sociale integration, da de er i særlig risiko for ikke at tage del i et netværk.

Røde Kors og Ungdommens Røde Kors har i "*Projekt 18+*" undersøgt, hvordan rammerne for inklusion af unge flygtninge i alderen 17-25 år, kan forbedres. Flygtningene i projektet havde et ønske om at være en del af aktiviteter og fællesskaber, hvor etnicitet ikke spillede en rolle for de pågældende. De nuværende specialiserede integrationsindsatser som de unge flygtninge oftest bliver inviteret til, ses som en barriere, da de ikke interagerer med andre danske unge (18+ Læringsrapport, 2018: 2-3). Delehusene kan ses som et eksempel på et tiltag, hvor danske unge og unge med flygtningebaggrund har mulighed for at interagere og dermed har muligheden for at skabe sociale netværk som led i den sociale integration. At tage del i Delehusenes forpligtende fællesskab, kan sammenlignes med at tage del i civilsamfundet. Tuborgfondet præciserer i en rapport vedrørende unges deltagelse i fællesskaber, at civilsamfundet kan danne stærke og mangfoldige fællesskaber. Disse fællesskaber kan være

med til at udvikle individers identitet samt at skabe forskelle for sig selv, andre og for samfundet (Moos-Bjerre, 2018: 5). Dette bekræfter, hvordan lokalsamfundet kan spille rolle i forhold til at danne relationer mellem minoritets- og majoritetsgrupper. Dansk Flygtningehjælp uddyber nødvendigheden af lokalsamfundets rolle i forhold til opnåelse af integration. Den gode modtagelse af flygtninge forudsættes her af stærke lokalmiljøer, og er derfor afgørende for integrationen og fællesskabet i samfundet (Dansk Flygtningehjælp, 2020). Dette understreger vigtigheden i at undersøge den sociale integration i et lokalsamfund, her Delehusene, som har ført os til nedenstående problemformulering.

1.3 Problemformulering

Hvordan bidrager integrationskonceptet Delehusene gennem et forpligtende fællesskab til integration af unge flygtninge gennem sociale netværk?

Problemformulerings omdrejningspunkt er at undersøge, hvordan integrationskonceptet Delehusene, gennem et forpligtende fællesskab kan facilitere og inddrage dets beboere til at løfte en integrationsopgave. Dette gør, at vi kan undersøge, hvordan og hvorledes beboerne danner sociale netværk og skaber forudsætningerne for social- og systemintegration.

1.4 Underspørgsmål

For at besvare ovenstående problemformulering, har vi udarbejdet følgende tre underspørgsmål, som vi vil udfolde herunder:

Spørgsmål 1: *Hvordan faciliteres og udføres et forpligtende fællesskab i Delehusene?*

Med dette underspørgsmål vil vi undersøge, hvordan de boligsociale medarbejdere i Delehusene igangsætter processer gennem et forpligtende fællesskab for, at beboerne som samlet helhed aktivt kan tage del i dette.

Spørgsmål 2: *Hvordan danner beboerne på tværs af etnicitet sociale netværk i Delehusene?*

I andet underspørgsmål vil vi udforske de fysiske- og sociale processer, der kan opstå, når beboerne tager del i et forpligtende fællesskab og interagerer med hinanden på tværs af etnicitet, og hvorledes dette skaber muligheden for dannelsen af sociale netværk.

Spørgsmål 3: *Hvilken betydning har skabelsen af sociale netværk for de unge med flygtningebaggrund?*

Tredje underspørgsmål har til formål at analysere, hvilken betydning skabelsen af sociale netværk har i forhold til integration af de unge med flygtningebaggrund.

1.5 Begrebsdefinition og afgrænsning

I dette afsnit vil vi lave en begrebsdefinition, afgrænsning og en operationalisering samt udfolde projektets målgruppe.

Formålet med en begrebsdefinition er at afgrænse bestemte begreber for at tydeliggøre, hvad vi henviser til. Først vil vi afgrænse projektets målgruppe og definere et forpligtende fællesskab. Dernæst vil vi lave en operationalisering af, hvordan sociale netværk i dette projekt skal forstås. Merete Monrad, lektor i Sociologi og Socialt Arbejde, definerer *operationalisering*, som dét at omsætte et teoretisk begreb med flere variabler til noget målbart, altså når det omsættes fra noget abstrakt til noget konkret (Monrad, 2018: 208-209).

I projektet undersøger vi, hvordan et forpligtende fællesskab i Delehusene etableres og udføres, og hvordan dette påvirker skabelsen af sociale netværk. Dette for at kunne uddybe hvilken betydning, disse kan have for beboerne i Delehusene, samt hvordan dette kan bidrage til at skabe social integration som forudsætning for systemintegrationen.

1.5.1 Afgrænsning af målgruppe

I følgende afsnit redegør vi for Delehusenes beboere, for derefter at kunne præcisere projektets målgruppe.

Delehusenes beboere er todelt, da der både bor danske studerende og unge med flygtningebaggrund, som visiteres efter forskellige kriterier. Fælles for de danske studerende og de unge med flygtningebaggrund er, at alle beboere er i aldersgruppen 18-30 år og skal tage

del i det forpligtende fællesskab (Venligbolig Plus, 2018: 4-10). Når vi henviser til beboerne i projektet, refererer vi til beboerne som samlet helhed på tværs af etnicitet.

Frederiksberg Kommune visiterer flygtningene, som skal bo i Delehusene. Flygtningekonventionen definerer flygtninge som personer, der grundet frygt for at blive forfulgt på baggrund af nationalitet, race, religion, tilhørsforhold til en bestemt gruppe eller på grund af politiske holdninger, har forladt sit hjemland for at få beskyttelse i et andet land end der, hvor vedkommende har statsborgerskab (Flygtningekonventionen, 1957). Flygtningene som er visiteret til Delehusene, er alle blevet tildelt opholdstilladelse i Danmark efter § 7 stk. 1, 2 eller 3 i udlændingeloven. Det vil sige, at de flygtninge, som bor i Delehusene ikke er familiesammenførte, jævnfør § 9 i Udlændingeloven, hvilket betyder, at deres ophold ikke er betinget af at have familierelationer i Danmark (Udlændingeloven, 2019). De danske studerende har også været igennem en visitationsproces for at kunne blive beboere i Delehusene. De har dog kun mulighed for at bo i Delehusene, mens de er studerende, modsat flygtningene.

I integrationskonceptet beskrives det, at der eksisterer åbenlyse forskelle og ulige forudsætninger mellem de danske studerende og de unge med flygtningebaggrund. De danske studerende har et større kendskab til samfundets spilleregler, som flygtningene ikke har i samme grad (Venligbolig Plus, 2018: 14). Social integration er en gensidig tilpasningsproces, hvor fokus er på at skabe en fælles helhed i et mangfoldigt samfund blandt minoritets- og majoritetsgrupper (Hamburger, 1997: 142). Flygtningene udgør her minoritetsgruppen, mens de danske studerende er majoritetsgruppen i forhold til det danske samfund. Dog er der i Delehusene et lige antal af beboerne med flygtningestatus, som der er danske studerende (Venligbolig Plus, 2018: 5). Vores projekt har til formål at undersøge, hvordan de danske studerende og de unge med flygtningebaggrund tager del i de processer, som kan bidrage til, at flygtningene opnår social integration. På denne måde sluttes flere dele til en helhed, hvor vi har fokus på tilpasningen mellem flygtninge og danske studerende vedrørende deres adfærd og holdninger.

Med udgangspunkt i ovenstående er fokus i projektet todelt, da det på den ene side har fokus på, hvordan de danske studerende bliver en aktiv del af et forpligtende fællesskab for at hjælpe flygtningene. Denne proces ses som flygtningenes tilpasning til de overordnede normer og regler, som tager udgangspunkt i den demokratiske dannelse. Mens den anden del tager

udgangspunkt i, hvordan de danske studerende og flygtningene gensidigt tilpasser sig hinanden gennem sociale netværk. Vi vil tydeliggøre, hvornår vores forståelse trækker på flygtningenes tilpasning til danske normer eller omvendt, og hvornår vi trækker på forståelsen om gensidig tilpasning.

1.5.2 Et forpligtende fællesskab

Vi undersøger, hvordan beboerne i Delehusene, gennem deres deltagelse til det forpligtende fællesskab, kan formå at skabe processer for integration og sociale netværk. Vi ser et forpligtende fællesskab som et bud på at imødekomme social- og systemintegration gennem inddragelse af civilsamfundet. Dette fordi, at et forpligtende fællesskab beskrives som et gensidigt ansvar mellem de danske studerende og de unge med flygtningebaggrund (Venligbolig Plus, 2018: 7). Derfor finder vi det relevant og nødvendigt at definere, hvad der menes med et forpligtende fællesskab i Delehusene.

Det forpligtende fællesskab er bygget op omkring fælles aktiviteter, buddy-ordningen, naboskabet og beboerdemokratiet, som integrationskonceptet Delehusene er dannet ud fra. Delehusene igangsætter workshops for beboerne, før de flytter ind i, hvor de blandt andet gennem sociale aktiviteter skal lære om buddy-ordningen, beboerdemokrati, det gode naboskab samt at lære de andre beboere at kende (Venligbolig Plus, 2018: 23). Buddy-ordningen skabes på tværs af etnicitet mellem de unge med flygtningebaggrund og de danske studerende. Formålet med buddy-ordningen er at skabe gensidig praksis, social og informativ støtte (Venligbolig Plus, 2018: 36). I projektet vil vi både henvise til buddy-ordningen og buddy-relationen. Når vi henviser til buddy-ordningen, omhandler det de praktiske elementer, mens relationen omhandler interaktionen blandt de involverede parter.

Fælles for de ovenstående tiltag er, at det er en del af det forpligtende fællesskab, der skal bidrage til demokratisk dannelse, integration og venskaber mellem beboerne. På den måde kan Delehusene gennem et forpligtende fællesskab inkludere beboerne til at blive en aktiv del af det sociale liv. Vi anser de boligsociale medarbejdere som facilitatorer af det forpligtende fællesskab, da deres opgave er at hjælpe beboerne til at opnå ovenstående (Venligbolig Plus, 2018: 11-19). Vi betragter derfor et forpligtende fællesskab som et led i den sociale integrationsproces, da dette giver beboerne muligheden for at skabe en helhed i et mangfoldigt samfund. Derudover kan et forpligtende fællesskab skabe fundament for aktiv

samfundsdeltagelse for de unge flygtninge (Venligbolig Plus, 2018: 5), hvilket vi ser som et led i systemintegration.

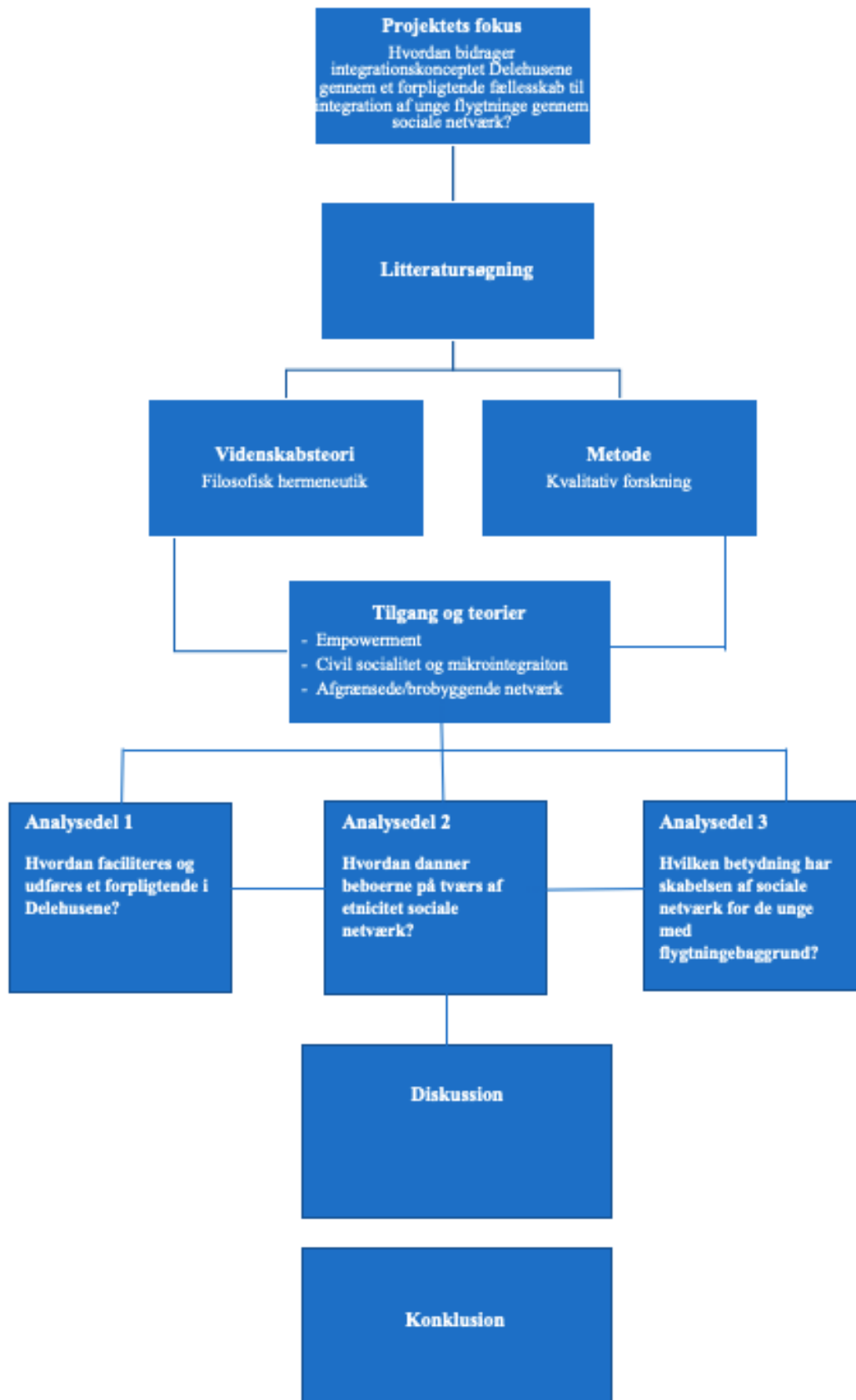
1.5.3 Sociale netværk

I dette afsnit vil vi operationalisere begrebet sociale netværk.

Vi vil anvende Robert David Putnams (*herefter nævnt Putnam*) definition af sociale netværk. Putnam anvender en betegnelse for de sociale netværk, hvori han beskriver disse som værende forbindelser mellem mennesker, i enten afgrænsende eller brobyggende form (Putnam, 2001: 17-18). Dette vil sige, at når beboerne i Delehusene interagerer, kan de skabe forbindelser mellem hinanden. De afgrænsende og brobyggende forbindelser kalder Putnam for netværk. Disse netværk har forskellige formål, heriblandt at kunne give social og psykologisk støtte, samt at kunne give det enkelte individ mulighed for at skabe forbindelse til andre dele af samfundet (Putnam, 2001: 17-18). På denne måde vil vi undersøge, hvorledes tilpasning og gensidighed skabes i sociale netværk mellem minoritets- og majoritetsgrupper. De afgrænsende og brobyggende netværk kan derfor give os et analytisk indblik i at forstå, hvordan beboerne kan gøre brug af deres relationer, samt hvad disse har af betydning i forhold til flygtningenes sociale- og systemiske integration.

1.6 Læsevejledning

Afsnittet vil indeholde en model for, hvordan vores projekt er opbygget.

Kapitel 2: Litteratursøgning

Følgende kapitel indeholder en systematisk gennemgang og beskrivelse af relevant eksisterende forskning og deres metodiske tilgange.

Vi vil redegøre for forskning, hvor vi ser eksempler på social integration med fokus på sammensætningen af majoritets- og minoritetsgrupper, altså unge med nationalt tilhørsforhold og unge med flygtningebaggrund. I vores litteratursøgning har vi sikret os at gennemtjekke de anvendte materialers kilder samt ophavets data. Vi har haft fokus på at inddrage artikler, studier og rapporter, som vi anser som pålidelige.

På baggrund af COVID-19 var alle biblioteker lukket ned dette forår, hvorfor det har været besværligt at finde primærlitteratur og andet forskning, som ikke er tilgængeligt via internettet. Dette har haft betydning for vores projekt, da vi ikke har haft adgang til den litteratur, som vi havde planlagt.

2.1 PICOC-modellen

Forud for vores litteraturgennemgang vil vi gennem en PICOC-model beskrive problemstillingen og det tema, som projektet omhandler, dette for at udvælge det relevante litteratur. Følgende afsnit vil indeholde en redegørelse af anvendelsen af denne.

Sophie Danneris og Merete Monrad beskriver, at PICOC er en af de mest anvendte modeller for litteratursøgning inden for samfundsvidenskab. PICOC er en forkortelse for Population, Intervention, Comparison, Outcome og Context. Modellen tager udgangspunkt i, at der i søgningen efter litteratur skal indgå forskellige informationer om, hvad der skal søges efter i forhold til projektets relevans (Danneris & Monrad, 2018: 64). Vi vil ud fra vores problemformulering, *“Hvordan bidrager integrationskonceptet Delehusene gennem et forpligtende fællesskab til integration af unge flygtninge gennem sociale netværk?”*, udarbejde PICOC-modellen. Med udgangspunkt i ovenstående kategoriseringer har vi listet de relevante punkter og sat det i kontekst til vores projekt. Dette fremgår herunder:

- **Population:** Unge flygtninge
- **Intervention:** Boligsocial indsats
- **Comparison:** Integrationsindsatser
- **Outcome:** Integration
- **Context:** Samfundet

Vi har valgt at anvende alle fem kategoriseringer i vores litteratursøgning, da vi finder disse relevante. *Population* angiver projektets målgruppe, som er unge med flygtningebaggrund i alderen 18 til 30 år, mens *intervention* præciserer den indsats, som er medvirkende for at løse problemet, hvilket er en boligsocial indsats. *Comparison* er, når vi sammenligner vores målgruppe med andre unge flygtninge i lignende integrationsindsatser til Delehusene. *Outcome* er her udfaldet af, hvad indsatsen kan bidrage med, hvilket er integration. *Context* bliver her samfundet, da vi ser integration i kontekst til at være integreret både socialt- og systemisk i det danske samfund. Litteratursøgningen bidrager altså til at belyse relevant forskning på området.

2.2 Databasøgeninger

Vores litteratursøgning er baseret på kilder fra databasesøgninger nationalt og internationalt, hvor følgende kriterier har gjort sig gældende for litteratursøgningen af ovenstående emne.

Vi har indledningsvist gjort brug af nordiske databaser ved navn Google Scholar (nationalt og internationalt), Bibliotek.dk, Aalborg Universitets Bibliotek, Den Danske Forskningsdatabase og Libris. I de danske databaser har vi anvendt følgende koder: ensomhed, fællesskaber, sociale netværk, integration, integrationsindsatser, social integration, relationer, flygtninge, unge, lokalsamfund samt boligsocialt arbejde i forskellige kombinationer. Derudover har vi gjort brug af kædesøgninger i de relevante litterære tekster, som fremkom af vores databasesøgning.

De indledende nationale søgninger gav os et nuanceret og generelt indblik i det empiriske materiale. Der eksisterede en bred vifte af undersøgelser foretaget omkring integration, sociale netværk og fællesskaber blandt minoritets- og majoritetsgrupper, og vi har derfor taget udgangspunkt i projekter, der har målgrupper, som kan sammenlignes med Delehusenes. Ligeledes fandt vi undersøgelser, som havde omdrejningspunktet boligsocialt- og relationelt arbejde med unge og unge flygtninge, dog havde disse indsatser ikke samme vilkår og koncept

som Delehusene. Vi fandt alligevel lignede projekter, som vi vil perspektivere til i nedenstående afsnit.

Vi har derudover foretaget databasesøgninger i udenlandske databaser, her har vi udelukkende haft fokus på studier, der er udarbejdet i lande, der kan minde om det danske samfund. Vi har brugt de tidligere nævnte koder, oversat til engelsk, og har derved fundet et lignende projekt i Belgien, som hedder CoHousing Curant (*herefter nævnt Curant*).

2.3 Lignede projekter

I vores litteratursøgning har vi fundet to indsatser, både nationalt og internationalt, hvor der ses ligheder til Delehusenes integrationskoncept. Dette vil uddybes i følgende afsnit.

2.3.1 Cohousing Curant

Den internationale databasesøgning førte os til det belgiske projekt Curant. Curant er et innovativt boligsocialt projekt, som er placeret i Antwerpen. Målgruppen er nyttilkomne flygtninge uden nære relationer, som er 18 år eller derover samt lokale belgiere i samme aldersgruppe. Projektet danner basis for to typer af støtte. Den ene type støtte ses ved nær kontakt med blandt andet socialrådgivere og psykoterapeuter. Den anden type støtte er en buddy-ordning, som tilsigter at danne venskaber med både praktisk og social støtte for flygtningene samt de lokale belgiere (Curant, 2018: 1-6).

I nedenstående afsnit vil vi redegøre for Curants evaluering fra deres opstartsfasen af projektet, dette fordi Delehusene også er i denne fase, da beboerne flyttede ind i december 2019. Curant har ligesom Delehusene fokus på en buddy-ordning, hvorfor vi vil opsummere resultaterne af denne. Derefter præsenterer vi den nyeste evaluering, som er foretaget et år efter opstarten med samme deltagere.

Evalueringen har taget udgangspunkt i kvantitative metoder i form af spørgeskema og kvalitative metoder i form af interviews og observationsstudier. Evalueringerne af buddy-ordningen viser, at selvom indsatsen tilsigter at skabe et ligevægtigt forhold mellem flygtningene og de lokale belgiere, blev der skabt et hierarki mellem dem. Det var hensigten, at flygtningens buddy skulle fungere som en slags rollemodel for den pågældende flygtning. Dette skabte et forhold, hvor flygtningene følte, at de lokale belgiere fremstod højere rangeret i deres buddy-relation. Dog følte Curants beboere gensidig tillid og ansvar overfor hinanden,

eksempelvis gjorde de lokale belgiere flygtningene opmærksomme på vigtigheden i at overholde aftaler med de ansatte i projektet, såsom socialrådgivere og psykoterapeuter. Undersøgelserne af buddy-relationen har vist, at flygtningenes behov for støtte udover den praktiske hjælp, så som lektiehjælp, sjældent var nødvendig. De lokale belgiere havde en forståelse af, at de fleste flygtninge ikke havde brug for social støtte, da de ofte i forvejen har et netværk, de kan få støtte fra, samtidig med at de kan klare sig selv. Flygtningene havde dog et ønske om at få praktisk hjælp, og at indgå i relationer med de lokale belgiere for at blive bedre til sproget, udvide deres netværk og føle sig inkluderet. Det understreges i evalueringen, at selvom grundtanken i Curant er at skabe nære relationer gennem gensidig social støtte og praktisk hjælp, er det i praksis kun relevant ud fra flygtningenes perspektiv. Evalueringen viser dog, at relationen mellem flygtningene og de lokale stadig har positiv indvirkning på deltagerne (Curant, 2018: 7).

Vi vil i næste afsnit nuancere de ovenstående resultater fra opstartsfasen med den nyeste evaluering fra 2019.

Den nyeste evaluering er ligeledes blevet udført gennem interviews, observationsstudier og spørgeskemaer af deltagerne i projektet med udgangspunkt i buddy-ordningen (Curant, 2019: 13-16). Evalueringen peger på vigtigheden i at have et miljø, hvor social og informativ støtte er gavnlig. Resultaterne viser, hvordan deltagerne indbyrdes gennem buddy-relationen oplever at få social og praktisk støtte, i form af at understøtte hinanden følelsesmæssigt samt at få hjælp til lektier og i hjemmet generelt. Derudover får flygtninge gennem deres buddy-relation med de lokale belgiere generel information om, hvordan samfundet i Belgien fungerer, for eksempel viden om arbejdsmarkedet og politik. Resultaterne indikerer, at når deltagerne har daglig kontakt eller daglige ”tætte” relationer, forbedrer det deres muligheder for social og informativ støtte (Curant, 2019: 149-151).

De to evalueringer viser forskellige resultater, men er foretaget på forskellige tidspunkter i forløbet. Det kunne tænkes, at kontakten mellem beboerne er blevet forbedret løbende, da resultaterne fra evalueringerne giver et modsatrettet billede. Buddy-ordningen og den opståede tætte relation viser sig som værende et vigtigt element for flygtningene og de lokale belgiere, men den gode relation tager dog tid at opbygge.

Vi tager højde for den eksisterende forskning fra Curant, da indsatsen på mange punkter har ligheder med Delehusenes integrationskoncept. Dette i form af at inddrage civilsamfundet til

at tage aktivt del i at løfte integrationsopgaven. Vi vil i vores projekt, ligesom evalueringerne foretaget af Curant gøre brug af interviews både som fokusgruppe og individuelt. Da vi ikke har samme kapacitet til undersøgelsen som Curant, har vi ikke mulighed for at afholde lige så mange interviews. Vores projekt vil ikke indeholde kvantitative metoder ligesom det belgiske projekt. Ligesom Curant vil vi i vores undersøgelse af Delehusene have fokus på beboerne, buddy-ordningen, fælles aktiviteterne og naboskabet. Vi vil tage udgangspunkt i en dansk sammenhæng med en ny gruppe informanter, der vil kunne adskille sig fra de belgiske studier. Vores projekt er modsat Curant en undersøgelse af dannelsen af social- og systemintegration, frem for en evaluering af en indsats. Her vil vi undersøge og udforske de fysiske- og sociale processer, der opstår som led i oparbejdelsen af sociale netværk.

2.3.2 Venner Viser Vej

Et lignende dansk projekt, ved navn Venner Viser Vej, retter sig mod det, som Delehusene kalder buddy-ordningen. Denne præsenteres i nedenstående.

Røde Kors og Dansk Flygtningehjælp har i samarbejde med kommuner og frivillige organisationer dannet indsatsen Venner Viser Vej. Denne er støttet af Udlændinge- og Integrationsministeriet. Målet med indsatsen er, at alle flygtninge skal have tilbudt en frivillig, som kan fungere som en ven og være behjælpelig med social trivsel og bistå integrationen i samfundet samt at styrke tilknytningen til arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet (LG Insight, 2019: 5). En evaluering fra 2016-2018 viser, at de involverede parter i form af kommunerne, de frivillige aktivitetsledere og flygtningene selv oplever, at flygtninge med en frivillig ven får bedre kendskab til dansk kultur, demokratiskforståelse, danskkundskaber og en øget tilknytning til samfundet. Flere flygtninge fortæller ydermere, at de ofte har haft en følelse af ensomhed, før de fik en frivillig ven, men at de gennem den frivillige blev introduceret til flere danskere, og derigennem fik udvidet deres netværk (LG Insight, 2019: 10-11).

Projektet lægger ligesom Delehusene vægt på at have en ven, som kaldes en buddy, der kan styrke netværket i samfundet og give bedre kendskab til dansk kultur. Forskellen ligger i, at beboerne i Delehusene bor sammen og i højere grad lægger vægt på gensidig hjælp. Dog vurderer vi, at erfaringerne fra Venner Viser Vej har ligheder med buddy-ordningen, og dermed understøtter relevansen for dette projekt, som vi kan bruge, når vi undersøger buddy-relationen i Delehusene og udbyttet af denne.

2.3.3 Sammenfatning af lignede projekter

Vi vil her lave en kort sammenfatning af ovenstående projekter, som har ligheder med Delehusene.

Vi ser begge projekter, Carrant og Venner Viser Vej, som indsatser, der indeholder elementer, hvori der sker en gensidig tilpasning mellem minoritets- og majoritetsgrupper. Begge projekter forudsætter, at civilsamfundet tager aktivt del i integrationsindsatsen. Derudover ses der også elementer, hvori flygtningene gennem indsatserne, opnår større kendskab til det omkringliggende samfund. Vi ser, at disse er bud på indsatser, der ligesom Delehusene, tilsigter at bidrage til social- og systemisk integration. Vi vil anvende litteraturstudiet af de lignende projekter til at kunne understøtte eller problematisere vores pointer i analysen.

Kapitel 3: Videnskabsteoretisk perspektiv

Dette kapitel indeholder en redegørelse for projektets videnskabsteoretiske perspektiv, som er den filosofiske hermeneutik. Dette vil være gennemgående for projektets valg af metode, teori og opbygning af analyse.

3.1 Den filosofiske hermeneutik

Vi vil i dette afsnit beskrive, Søren Juuls (2012) og Anita Holm Riis' (2006) (*herefter nævnt Juul & Riis*) professorer på Aalborg Universitet, udlæg af den filosofiske hermeneutik. Hermeneutik betyder fortolkning eller fortolkningskunst. Det filosofiske hermeneutiske perspektiv er funderet i Martin Heideggers (*herefter nævnt Heidegger*) filosofi om individets væren i verden, her er fokus på menneskets måde at være til på i verden, samt dets muligheder og begrænsninger for erkendelsen af genstanden (Juul, 2012: 110-111).

Hans-Georg Gadamer (*herefter nævnt Gadamer*) videreførte Heideggers teori om menneskets væren i verden (Juul, 2012: 121-122). Indenfor den filosofiske hermeneutik eksisterer der ingen absolut objektiv sandhed (Riis, 2006: 17). Gadamer beskriver at fraværet af objektivitet skyldes, at forskeren altid er en del af den verden, der studeres, og at forskeren altid har sine fordomme med i forskningsprocessen, som den aldrig kan være foruden (Juul, 2012: 121-122). Fordom betyder her en dom, der er truffet på forhånd, før forskeren har undersøgt alle afgørende momenter forinden, som både kan være positiv eller negativ. Menneskets fordomme udgør en forståelseshorisont, som favner alt, hvad der kan anskues fra den pågældende vinkel. Gadamer mener ikke, at alle fordomme er bevaringsværdige, mens andre går til grunde i mødet med nye forståelser og erfaringer (Juul, 2012: 122-128).

Vores fordom lyder på, at Delehusene gennem et forpligtende fællesskab vil bringe beboerne sammen på tværs af etnicitet og skabe venskaber, sociale netværk og integration. Denne forståelse bygger på eksisterende forskning inden for lignende områder (*se kapitel 2*).

3.1.1 Den hermeneutiske cirkel

Den hermeneutiske cirkel er en pendling mellem forskerens fordomme og nye erfaringer fra virkeligheden, som bringes i spil med nye forståelser. Pendlingen mellem forskerens forståelse og genstanden danner en cirkulær bevægelse. Der sker altså en såkaldt ontologisering, da vi som forskere flytter os ind i cirklen (Juul, 2012: 107-111), hvorfor vi er nødsaget til at anvende os selv og vores fordomme aktivt i undersøgelsesprocessen. Når vi erkender og udvider vores egen forståelseshorisont, sker der en *horisontsammensmeltning*, denne dannes når forskellige horisonter indgår i dialog og dermed udvikler sig (Juul, 2012: 122-128). Når vi indgår i dialog med beboerne i Delehusene, kan det ses som en måde, hvor vores forståelser udvides og nuanceres i samråd med deres fortolkninger. Dette kan vi se som et møde mellem forskellige horisonter, hvor vi kan danne nye erfaringer.

3.2 Kulturmødets hermeneutik

Den filosofiske hermeneutik har fokus på menneskets historicitet (Juul & Pedersen, 2012: 405), som det ikke kan frigøre sig fra. Mennesket er både fortolkende og påvirkes af historien, som det ikke kan være sig foruden (Juul, 2012: 128-135). Når vi møder beboerne, kan vi ikke undgå at tage udgangspunkt i vores egen kulturelle kontekst, som skaber vores forståelseshorisont. Vi er altså vidende om, at dette vil påvirke vores projekt (Juul, 2012: 121-122). Dette betyder, at qua vores kulturelle baggrund kan vi have flere fællestræk med nogle af beboerne, altså de danske studerende, da vi er nogenlunde jævnaldrende, studerende og har samme etnicitet. Vi har derfor en fordom om, at vores kulturelle baggrund kan give et forspring i relationsdannelsen. Dette kan have betydning for, hvordan vi tolker og forstår deres beskrivelser.

Ifølge Gadamer skaber dialog grundlag for alle menneskers ageren. Dialogbegrebet er tæt forbundet med begrebet dialektik, som betyder samtalekunst. Gennem dialogen ønskes der at nå fælles indsigt i en given sag, hvor meninger kan udvikles. Dialogen fungerer som en gensidig meningsudveksling, hvor der er åbenhed for andre udsagn (Riis, 2006: 60). Vi har en fordom om, at Delehusene skaber mulighed for at beboerne på tværs af etnicitet kan møde hinanden og gensidigt meningsudveksle, da de bor i samme boligkompleks. Dog vil et

kulturmøde nødvendigvis ikke bringe mennesker i samtale eller dialog, hvis der ikke er et ønske om det. Hermed er det ikke ensbetydende med, at beboerne vil indgå i dialog, hvis de ikke har et ønske om det (Riis, 2006: 60), på trods af at de møder hinanden gennem Delehusene.

Horisontsammensmeltning gennem dialog kan være kompliceret, men er ikke umulig. Den kan være kompliceret, da den er indarbejdet i sproget. Kultur er indarbejdet i sproget, og gennem visse udtryk associerer vi dem med bestemte ting, hermed kan fordommene relatere sig forskelligt i et ellers fælles fundament (Riis, 2006: 72). Vi har en fordom, om at beboerne indbyrdes kan have svært ved at tilgå fremmede horisonter på baggrund af kulturelle forskelligheder mellem de etnisk danske beboere og de beboere, der har flygtningebaggrund. For eksempel kan der gennem samtaler opstå misforståelser omkring forskellige udtryksformer, heriblandt ironi og sarkasme. Der kan ud fra vores fordomme også opstå sproglige udfordringer i mødet mellem beboerne, hvis deres sproglige kompetencer ikke rækker til at kunne udtrykke og forstå alle elementer i en given samtale. På trods af at beboerne kan have forskellige horisonter og historicitet, kan de ud fra vores fordomme stadig gennem dialog udvikle en fælles forståelse og horisont (Riis, 2006: 72). Ovenstående refleksioner gør sig også gældende, når vi som forskere skal møde feltet på dets præmisser.

Kapitel 4: Metode

Kapitlet indeholder en redegørelse af vores metoder for indsamling af empiri, beskrivelse af vores interviews, samt en beskrivelse af den indsamlede empiri og behandling af denne. Der vil herudover indgå en beskrivelse af hvilke etiske overvejelser og metodekritik, som vi har haft i forbindelse med indsamling og behandling af vores empiri.

4.1 Kvalitativ forskning

I nedenstående afsnit vil redegøre for den kvalitative forskningsmetode, samt hvordan denne kommer til udtryk i projektet.

Svend Brinkmann og Lene Tanggaard, professorer på Kommunikation og Psykologi, beskriver, at den kvalitative metode omhandler, hvordan noget gøres, siges, opleves eller udvikles. Det betyder, at man i kvalitativ forskning vil beskrive, forstå og fortolke menneskelige erfaringer (Brinkmann & Tanggaard, 2010: 17-21). Som led i den kvalitative forskning anvendte vi et fokusgruppeinterview og individuelle interviews til at forstå beboernes og de boligsociale medarbejderes holdninger og følelser. I fokusgruppeinterviewet havde vi øje for det sociale samspil blandt deltagerne for at kunne undersøge de fysiske- og sociale processer. Empirien bidrager til at forstå beboernes handlinger og tanker vedrørende deltagelse i Delehusenes forpligtende fællesskab. Dermed har vi adgang til at udforske de sociale netværk og de processer, der kan være medvirkende til social- og systemisk integration.

I projektet anvender vi et fokusgruppeinterview med seks beboere samt et individuelt interview med en af deltagerne fra fokusgruppeinterviewet. Herudover foretog vi to individuelle interviews med den boligsociale konsulent samt flygtningekoordinatoren fra Frederiksberg Kommune. Dette giver os muligheden for at undersøge, beboernes og de boligsociale medarbejderes oplevelser i forhold til, udførelsen og faciliteringen af det forpligtende fællesskab. Derudover får vi gennem informanternes beskrivelser indsigt i at udforske beboernes relationer, og hvordan disse ses som led i dannelsen af sociale netværk og integration.

Med den kvalitative metode ønsker vi at gå i dybden med integrationsprocesserne vedrørende deltagelsen til det forpligtende fællesskab i Delehusene. Dette giver os mulighed for at undersøge følelsesmæssige aspekter, så som beboernes oplevelser af sociale netværk.

Fokusgruppeinterviewet og de individuelle interviews supplerer hinanden, og giver et nuanceret indblik i informanternes udsagn. Vi har herigennem både fået adgang til at undersøge gruppedynamikker gennem fokusgruppeinterviewet og fortrolige samt følelsesmæssige erfaringer fra de individuelle interviews. På den måde har vi sikret os, at empirien ikke alene var præget af beboernes samspil og tilstedeværelse under fokusgruppeinterviewet, men samtidig fik vi indsigt i beboerens og de boligsociale medarbejders individuelle meninger og holdninger.

4.2 Interviewguide

I dette afsnit vil vi beskrive, hvordan vi har lavet vores interviewguides for henholdsvis fokusgruppeinterviewet samt de individuelle interviews ud fra det filosofiske hermeneutiske perspektiv.

Steinar Kvale og Svend Brinkmann (*herefter nævnt Kvale & Brinkmann*) beskriver, at en interviewguide kan ses som et script, der strukturerer interviewets forløb (Kvale & Brinkmann, 2009: 151). Vi har lavet fire forskellige interviewguides, da vi både skulle foretage et fokusgruppeinterview samt tre individuelle interviews. Fokusgruppeinterviewets guide var opdelt således, at vi har lavet tre spalter, der indeholdt henholdsvis tema, spørgsmål og formål. Der var i alt fem forskellige temaer: indflytning, buddy-ordning, beboernes mening om Delehusene, relation til andre beboere samt naboskab.

Guiden til de individuelle interviews var delt op i to spalter, hvor første spalte indeholdte temaer og anden spalte indeholdte spørgsmål. Her lagde vi ligeledes vægt på fire-fem forskellige temaer, afhængig af den pågældende informant. Temaerne for den interviewede beboer var workshops, relation til andre beboere, fælles aktiviteter og mening om Delehusene. Mens temaerne for interviewene med de boligsociale medarbejdere var facilitering af det sociale arbejde, workshops, buddy-ordningen og integration.

Vores interviewguides tog udgangspunkt i den semistrukturerede tilgang, hvorfor vi har valgt at strukturere guiden med udgangspunkt i ovenstående temaer, der er blevet debatteret gennem åbne og reflekterende svar (Kvale & Brinkmann, 2009: 45-47). Vores interviewguides var derudover opbygget i skik med den filosofiske hermeneutiske tilgang, da spørgsmålene var åbne, men samtidig gav os mulighed for, at vi

kunne nuancere vores fordomme. Dette gennem informanternes fortællinger om deres livsverden, hvorpå vores forståelser blev ændret, nuanceret og udvidet. Derudover var vores spørgsmål til informanterne baseret på vores fordomme, med fordomme tager vi udgangspunkt i Gadamer's forståelse af denne (Juul, 2012: s. 122-128). Vores fordom har vi dannet ud fra integrationskonceptet, samt forskning omhandlende unge flygtninge i forhold til indsatser om integration og sociale netværk.

4.3 Vidensproduktions forløb og analysestrategi

I dette afsnit vil vi præsentere, hvordan vi har produceret vores viden gennem den induktive forskningsstrategi.

For at producere viden om Delehusenes beboere i forhold til sociale netværk og integration, tog vi udgangspunkt i den induktive forskningsstrategi, der beskrives som opdagelsens vej. Induktion tager udgangspunkt i enkelte hændelser for at kunne tilslutte sig generelle principper. Empirien er altså bærende i projektet, og ud fra dette kan vi tilslutte os generel viden om en teori (Andersen, 2014: 31). I vores undersøgelse anvender vi fire interviews, med i alt otte informanternes udtalelser til at redegøre og analysere på betydningen af beboernes deltagelse i et forpligtende fællesskab i forhold til sociale netværk og integration. Med dette får vi mulighed for at opnå mere generel viden om beboernes handlinger og måder at tilgå hinanden på.

I forlængelse af den induktive tilgang vil vi gøre brug af Kvale og Brinkmann's fortolkningsstrategier: *selvforståelse*, *kritisk commonsense-forståelse* og *teoretisk forståelse* (Kvale & Brinkmann, 2009: 237-239).

Når vi i analysen gør brug af selvforståelse, vil det sige, at det er informanternes opfattelse af fænomenet, som er centralt i udsagnet. Som hermeneutiske fortolkere omformulerer vi informanternes udtalelser, som vi forstår det. Ved brug af kritisk commonsense-forståelse, analyserer vi ud over omformuleringen af informantens udtalelser, og dermed kan vi gennem det filosofiske hermeneutisk begreb, historicitet, lægge vores egen fortolkning og perspektiv over informanternes udsagn (Juul, 2012: 405). I sammenkoblingen af dette inddrager vi vores i forvejen eksisterende viden for at opnå en bredere forståelsesramme af, hvad informanterne fortæller os. Den teoretiske forståelse danner til sidst den teoretiske ramme, når vi fortolker informanternes udsagn. Denne forståelse giver os mulighed for at række udover selv- og kritisk

commonsense-forståelsen, da denne belyser elementer af udsagnene, som er uden for informanterne og vores forestillingsverden (Kvale & Brinkmann, 2009: 237-239). Herved bliver vores fordomme nuanceret, når vi sammenkobler informanternes forståelse med den teoretiske ramme, som danner vores nye forståelseshorisont.

4.4 Kontakt til feltet

Afsnittet ekspliciterer, hvorledes vi har skabt kontakt til Delehusene, samt hvilken betydning dette har for den indsamlede empiri.

Vores kontakt til feltet har været en vanskelig proces, hvor vi har forsøgt at skrive til Delehusene via hjemmesidens kontaktinformationer, uden held. Dette betød, at vi har været nødt at finde andre muligheder for at skabe dialog, som lykkedes ved at kontakte Frederiksberg Forenede Boligselskabers facebookside. Her henviste de os til en boligsocial konsulent i Delehusene, som blev vores *gatekeeper*. Hanne K. Krogstrup og Søren Kristiansen, professorer på Aalborg Universitet, forklarer at en *gatekeeper* er karakteriseret ved at være en nøgleperson i en organisation, som har autoritet til at give eller nægte en person adgang til et bestemt felt, hvori der foreligger vigtig viden (Kristiansen & Krogstrup, 2005: 132). Den boligsociale konsulents rolle som *gatekeeper*, har især været vigtig i forhold til vores kvalitative forskningsmetode, da han gav os adgang til at foretage vores interviews. På den måde har vi gennem vores *gatekeeper* fået adgang til den nødvendige empiri, som vi i samspil med vores teori kan anvende til at besvare vores problemformulering.

Vores kontakt til feltet blev yderligere vanskeliggjort på grund af COVID-19 og regeringens tiltag om nedlukning af samfundet. Qua disse tiltag var den boligsociale konsulent ikke fysisk funktionel i Delehusene, og han kunne derfor ikke skaffe os informanter i den periode. Det lykkedes os alligevel at afholde og skaffe virtuelle interviews med den boligsociale konsulent, flygtningekoordinatoren samt en af deltagerne fra fokusgruppeinterviewet. Dette gjorde, at vi ikke kunne afholde individuelle interviews med det antal flygtningene, som vi først havde planlagt. På denne måde har vi ikke i ligeså høj grad haft adgang til flygtningenes perspektiv og oplevelse af sociale netværk og integration. Dog giver de resterende informanter beskrivelser af flygtningenes sociale netværk og integration, som kan belyse vores problemformulering. Vi vurderer derfor, at de fire interviews har givet os tilstrækkelig empiri

om Delehusene til at kunne udlede konkret viden om udførelsen af et forpligtende fællesskab og dannelsen af sociale netværk samt dets indflydelse på social- og systemisk integration.

4.5 Fokusgruppeinterview

Her vil vi præsentere, hvordan vi udarbejdede fokusgruppeinterviewet samt en beskrivelse af informanterne.

Til fokusgruppeinterviewet havde vi en faciliterende rolle. Vi havde i alt seks deltagere til fokusgruppeinterviewet bestående af følgende beboere; tre med flygtningebaggrund og tre danske studerende. Nedenfor præsenteres informanterne:

- **Ali:** Oprindelse: Irak. 25 år. Buschauffør i København.
- **Hayad:** Oprindelse: Somalier. 19 år. Studerer til social- og sundhedsassistent.
- **Reza:** Oprindelse: Afghanistan. 20 år. Går i 9. klasse. Reza er buddy med Ea, som også var deltagende til fokusgruppeinterviewet.
- **Ea:** 22 år. HF-studerende.
- **Cecilie:** 21 år. Studerer til sygeplejerske.
- **Mads:** 24 år. Studerer Europæisk Etnologi.

Kvale og Brinkmann kendetegner fokusgruppeinterviewet ved at have en løs form, hvor formålet er at få alle informanternes synspunkter i spil (Kvale & Brinkmann, 2009: 170-171). Vores gatekeeper havde udvalgt ovenstående informanter tilfældigt. Dette betød, at informanterne ikke blev udvalgt på baggrund af eksempelvis særlige holdninger og dansksproglige kundskaber.

Formålet med fokusgruppeinterviewet er at skabe et personligt rum, hvor modstridende synspunkter kan komme til udtryk (Kvale & Brinkmann, 2009: 170-171). Interviewformen gav os mulighed for at være eksplorative og at have fokus på samspillet mellem forskelligartede synspunkter. Denne løse form skabte en dynamik under fokusgruppeinterviewet, da deltagerne kunne konversere og diskutere de spørgsmål, som vi stillede. Dette gav os et indblik i deltageres forskellige perspektiver.

Vi oplevede sproglige barrierer mellem os og enkelte deltagere, hvor vores spørgsmål blev misforstået. I interviews med informanter med andre kulturelle baggrunde kan det indebære andre normer for samspil vedrørende spørgeformer, sproglige barrierer og misforståelser. Forskellige kulturer kan indebære differentierede koder og forståelser af det verbale- som det nonverbale sprog, dette kan give anledning til interkulturelle misforståelser (Kvale & Brinkmann, 2009: 164). Vores kontaktperson havde oplyst os om, at alle informanter, uanset etnicitet, minimum kunne tale dansk i et omfang, der var forståeligt, hvorfor vi ikke havde anvendt tolk i fokusgruppeinterviewet. Dog oplevede vi alligevel sproglige udfordringer, da vi for eksempel stillede et spørgsmål til en af beboerne om vedkommendes holdning til at være beboer i Delehusene, hvor personen ikke forstod spørgsmålet. De sproglige barrierer blev delvist løst, da vi og andre deltagere i fællesskab hjalp hinanden med at omformulere spørgsmålene, så alle i interviewet forstod, hvad der blev sagt. Derfor kunne informanterne gøre brug af hinanden til at udtrykke bestemte fænomener.

Vi forsøgte at tage forbehold for de interkulturelle- og sproglige udfordringer, dog var det stadig ikke muligt at få alle deltagerne lige meget i spil. Dette udfoldede sig ved, at nogle af deltagerne var meget aktive i diskussionen om de forskellige temaer og spørgsmål, mens andre var mere tilbageholdende i konteksten. Vi oplevede, at de deltagere som havde sværest ved at begå sig på dansk, var mere tilbageholdende i interviewet. Vi forsøgte som ordstyrere at henvende os personligt til nogle af de mere tilbageholdende deltagere, for at få deres oplevelser og følelser af temaerne og spørgsmålene. Dog lykkedes det kun i et begrænset omfang. Vi har efterfølgende reflekteret over årsagen til dette, hvor vi har haft indtrykket af, at det kunne være svært for nogle informanter at følge med i samtalens hastighed kombineret med anderledes ordvalg end de termer, som de er vant til. Dette har medført, at vi har færre citater fra beboerne med flygtningebaggrund, og at de derfor er underrepræsenteret i vores indsamlede empiri. Vi er opmærksomme på, at informanters udsagn kunne have kommet til udtryk på anden vis. Dette for eksempel, hvis deltagerne var blevet opdelt i mindre grupper, således at de danske studerende ikke dominerede samtalen. Vi er bevidste om, at deltageres dynamik samt vores tilstedeværelse under fokusgruppeinterviewet har påvirket de enkelte deltagers udsagn eller rolle i interaktionen.

4.6 De semistrukturerede individuelle interviews

Dette afsnit vil være en eksplicitering af, hvordan vi har udarbejdet vores individuelle semistrukturerede interviews samt metoden og en præsentation af informanterne.

Kvale og Brinkmann beskriver, at det semistrukturerede interview har en løs form, og vi vil gennem dette udfolde temaer fra informanternes livsverden med deres egne perspektiver (Kvale & Brinkmann, 2009: 45). Dette kom til udtryk ved, at vi lod informanternes udsagn være medstyrende for interviewet.

Informanterne i vores semistrukturerede livsverdensinterviews er:

- **Den boligsociale konsulent:** Den boligsociale konsulent var også vores gatekeeper. Han har 20 ugentlige arbejdstimer i Delehusene, som også indebærer en funktion som boligsocial medarbejder. Den boligsociale konsulent har den primære kontakt til de danske studerende, og står for at visitere dem til Delehusene. Formålet med interviewet er at få uddybet indsatsen, herunder faciliteringen og udførelsen af det forpligtende fællesskab.
- **Flygtningekoordinatoren:** Flygtningekoordinatoren har til opgave at visitere flygtningene til Delehusene fra Frederiksberg Kommune, hvorfor han har et godt kendskab til de unge med flygtningebaggrund. Flygtningekoordinatoren gav os et særligt indblik i visiteringen af flygtninge samt generelle udfordringer og muligheder, der kan opstå i deres hverdag i Delehusene. Han varetager også en funktion som boligsocial medarbejder, og har tildelt 20 arbejdstimer ugentligt i Delehusene.

Den boligsociale konsulent og flygtningekoordinatoren beskriver deres arbejde, som havende en boligsocial funktion i Delehusene, hvorfor vi omtaler dem som boligsociale medarbejdere, når vi henviser til dem begge.

Vi ønskede at få uddybet flere af beboernes pointer fra førnævnte fokusgruppeinterview. Dette for at få beboernes individuelle oplevelser, uden påvirkning fra samspillet mellem de øvrige deltagere. Informanten, Mads, ville gerne stille op til endnu et interview. Vi er opmærksomme på, at idet, der kun var en ud af de seks deltagere til fokusgruppeinterviewet, der meldte sig,

kan det indikere, at denne informant har et særligt engagement i forhold til integrationskonceptet, Delehusene. Dette gav os yderligere indsigt i temaerne om blandt andet sociale netværk og buddy-ordningen. Der var ikke andre beboere, der ønskede at være deltagende til endnu et interview.

På grund af COVID-19 og regeringens anbefalinger og tiltag dette forår, afholdt vi vores individuelle interviews virtuelt. De virtuelle interviews fungerede i praksis, da vi fik stillet de spørgsmål, som vi havde lavet i vores interviewguide. Dog oplevede vi, at der kunne være elektronisk forsinkelse, eller at der var to personer, som kom til at tale samtidig, hvilket medførte nogle ikke planlagte hold undervejs i interviewet. En anden udfordring vi oplevede ved at afholde interviews virtuelt, var at det besværliggjorde at aflæse informanternes kropssprog, som kan være en vigtig del af at udtrykke tanker, holdninger og følelser.

I overensstemmelse med den filosofiske hermeneutik har vi taget udgangspunkt i informanternes livsverden (Juil, 2012: 110-111), som denne interviewform giver mulighed for. Dette ses ved, at vi havde tilrettelagt vores interviewguide, ud fra vores eksisterende viden fra fokusgruppeinterviewet, hvor vi kunne spørge mere specifikt ind til bestemte udsagn. Et eksempel på dette, var at Mads til fokusgruppeinterviewet havde givet udtryk for, at han ikke oplevede buddy-relationen som værende produktiv for at danne venskaber, hvorfor vi blandt andet spurgte mere dybdegående ind til dette for at nuancere vores horisont.

4.7 Transskription, meningskodning og fortolkning

Dette afsnit vil være en redegørelse af vores behandling af den indsamlede empiri, herunder Kvale og Brinkmanns (2009) forståelse af transskription og meningskondensering.

Transskription omhandler at overføre interviews fra mundtlig til skriftlig form (Kvale & Brinkmann, 2009: 199-200). Vi transskriberede vores interviews for at få et dybdegående kendskab til vores empiri, som vi brugte i analysen. Under transskriptionen blev vi opmærksomme på sociale og emotionelle aspekter fra fokusgruppeinterviewet, hvor især dynamikken mellem deltagerne til fokusgruppeinterview fremkom, som vi kan anvende i analysen. For eksempel blev samspillet blandt deltagerne tydeligt, da en af informanterne undervejs i interviewet inviterede de andre deltagere til en fest. Dette understregede, hvordan deltagerne selv i interviewsituationen var med til at udvikle og skabe en fælles aktivitet.

Vi har meningskodet vores transskription for at kunne identificere og systematisere informanternes udtalelser. Kodning omhandler at anvende kodememoer, som er bestemte nøgleord og temaer for at kunne bearbejde empirien til brug for analysering (Kvale & Brinkmann, 2009: 223-224). Vi har valgt at begrebsstyre vores koder ved at anvende begreber fra vores begrebsdefinition og afgrænsning (*se afsnit 1.5*). Dette var med til at give os et analytisk overblik over den indsamlede empiri, som samtidig skaber en rød tråd og gennemsigtighed i projektet. Vi anvendte følgende kodememoer: fællesskab, fælles aktiviteter, workshops, buddy-ordning, venskab og socialt netværk.

4.8 Kvalitetskriterier, kritiske- og etiske overvejelser

I følgende afsnit vil vi præsentere vores etiske og kritiske overvejelser, som vi har gjort os, både før og efter afholdte interviews, dette for at kvalitetssikre projektet. Vi vil tage udgangspunkt i Kvale og Brinkmanns (2009) beskrivelse af etiske retningslinjer samt Monrad og Olesens (2018) redegørelse af kvalitetskriterier. Vi er særligt opmærksomme på vigtigheden i at foretage etiske overvejelser, da dette projekt omhandler mennesker og deres hverdagsliv, som er vigtigt inden for kvalitativ forskning (Kvale & Brinkmann, 2009: 82-86).

Sandhedsværdien betegnes som validitet. Validiteten omhandler, hvorledes det er muligt eller relevant at opnå viden om den pågældende problematik (Monrad & Olesen, 2018: 299-302). Det handler om at undersøge det, som vores problemformulering tilsigter. Som filosofiske hermeneutikere handler validiteten om at kunne argumentere på en velunderbygget måde (Juil, 2012: 133). Vi lægger vægt på at være gennemsigtige i vores projekt, som vi imødekommer ved at redegøre for vores fordomme samt ved at begrunde og argumentere for alle de valg og fravalg, vi har truffet. Vi har lavet en operationalisering af sociale netværk, begrebsdefinition af integration og et forpligtende fællesskab, samt en afgrænsning af projektets målgruppe, som bidrager til at skabe forståelse af undersøgelsens formål (*se kapitel 1*). Vi har gennem vores litteratursøgning inddraget relevant forskning for vores projekt. Disse valg bidrager til at skabe validitet i projektet, og dermed styrkes vores pointer i forhold til problemformuleringens fokusområde.

Reliabilitet og overensstemmelse omhandler præcision og pålidelighed i undersøgelsen (Monrad & Olesen, 2018: 302-303). Vi var eksplicitte overfor informanter ved at forklare, at

vi ønskede indsigt i deres følelser og oplevelser vedrørende Delehusene. Dette bidrog til en præcisering af, hvad vi ønskede at undersøge.

Vi er bevidste om, at beboerne kunne komme med informationer, der potentielt kunne stille Delehusene i "dårligt" lys eller virke som kritik af den boligsociale indsats. Af denne årsag har vi valgt at gøre alle informanter anonyme i projektet, og derfor er alle person overførbare informationer tilsløret. Anonymiseringen bidrager til at beskytte informanterne, således at de ikke kan genkendes. Derfor har vi gjort brug af informeret samtykke for at sikre os, at informanterne var bekendte med formålet af undersøgelsen (Kvale & Brinkmann, 2009: 116). Dette gjorde, at informanterne fremstod mere trygge i interviewene, således de havde lysten til at være ærlige. Som følge heraf vurderer vi, at informanternes udtalelser er pålidelige.

Som filosofiske hermeneutikere er det ikke muligt at være neutrale i feltet, metoden eller analysen, da vi altid vil have fordomme med os (Juil, 2012: 122). Vi har derimod imødekommet kravet om bekræftbarhed ved at være gennemsigtige i vores forskningsproces og redegøre for vores fordomme undervejs, hvilket bekræftbarhed præciserer med erkendelsen af, at vi er med til at påvirke projektet (Monrad & Olesen, 2018: 304). Forskerens rolle har afgørende betydning for kvaliteten af den producerede viden samt de etiske beslutninger, der træffes i processen (Kvale & Brinkmann, 2009: 89-94). Den boligsociale konsulent havde introduceret os for informanterne, som er en person, de har et godt kendskab til i deres dagligdag. Dette gav os indtrykket af, at beboerne opfattede os som pålidelige, og på denne måde nærrede tillid til os.

Generaliserbarhed eller overførbare i forhold til anvendelsesområde omhandler, hvem og hvad vi kan danne konklusioner om (Monrad & Olesen, 2018: 306). I vores projekt ønsker vi at foretage en dybdegående analyse af sociale netværks betydning i forhold til social- og systemintegration af Delehusenes unge flygtninge. Derfor kan vi ikke generalisere bredt, men udelukkende konkludere på delelementer i form af processer, som gør sig gældende for projektets målgruppe.

Kapitel 5: Tilgang og teorier

Kapitlet vil indeholde en præsentation af vores valgte tilgang og teorier, som vi vil sætte i kontekst til vores indsamlede empiri for at kunne besvare projektets problemformulering.

5.1 Empowerment

I følgende afsnit vil vi lave en overordnet redegørelse af empowerment tilgangen.

John Andersen (*herefter nævnt Andersen*), professor i plan, by og proces beskriver, at empowerment er en tilgang for forandringsprocesser, der tilsigter at inkludere og skabe et demokratisk samfund. Empowerment er altså processer, hvor individer bliver i stand til at modvirke afmagt og oparbejde kontrol over deres livsbetingelser, som de kan bruge til at forandre tilstande hos dem selv og i samfundet. Empowerment tilgangen kan ses som processer, der består af to dele. Den ene del af tilgangen ses som en proces, hvori det ønskes at forbedre menneskers handlemuligheder. Den anden del af empowerment tilgangen omhandler at gøre brug af de forbedrede handlemuligheder til at opnå større kontrol over egne ressourcer. Individets handlemuligheder i mulighedsrummet kan ikke undgå at blive påvirket af den historiske kontekst og individets position i samfundet, samt dets evner til at kunne navigere indenfor disse. Hvis individets mulighedsrum skal forandres, skal individet mobilisere sine i forvejen eksisterende handlemuligheder, som den pågældende ikke var vidende om at besidde. På denne måde sker der en mobilisering af ukendte ressourcer. I empowerment tilgangen indtager den professionelle en understøttende og faciliterende rolle, frem for at have en klassisk ekspertrolle (Andersen, 2015: 69-73), hvilket er måden vi vil anskue de boligsociale medarbejders rolle at facilitere det forpligtende fællesskab på. Vi anvender altså empowerment tilgangen til at få indsigt i de processer, der opstår i den sociale praksis og det forpligtende fællesskab på et teoretisk niveau.

Andersen beskriver, hvordan empowerment tilgangen inden for samfundsvidenskab udspringer fra kritisk teori. Grundopfattelsen i kritisk teori er, at de samfundsmæssige forhold skal undersøges for at opnå viden om, hvorfor eller hvordan strukturelle forhold kan være uretfærdige, udemokratiske eller inhumane (Andersen, 2015: 70).

Andersen forklarer i forlængelse af ovenstående at empowerment er en bred tilgang, der optræder i flere forskellige varianter. En af empowerment varianterne er *den*

samfundsforandrende. I den samfundsforandrende variant er der opmærksomhed på at skabe bevidsthed og kollektiv handling hos de involverede aktører. Der er her fokus på dialektikken mellem de objektive livsbetingelser, altså levevilkår og rettigheder, samt ændringer i menneskers subjektive bevidsthed, selvopfattelse og handlingskapacitet. Formålet i den samfundsforandrende tilgang er at ændre menneskeskabte ulighedsskabende strukturer og vilkår for underprivilegerede grupper (Andersen, 2015: 75). Indenfor den samfundsforandrende tilgang, kan man tale om horisontal og vertikal empowerment.

5.1.1 Horisontal og vertikal empowerment

Afsnittet vil indeholde en redegørelse af Andersens (2015) *horisontale* og *vertikale* empowerment tilgang, dernæst for at kontekstualisere den i projektet.

Andersens definition af empowerment har et horisontalt og vertikalt aspekt, der udspringer fra den samfundsforandrende tilgang. Horisontal empowerment handler om at styrke relationerne blandt grupper på samme niveau i lokalområder på tværs af mangfoldighed. Ønsket om at styrke relationerne indebærer at opbygge netværk og tillid (Andersen, 2015: 73-74). Vi ser, den horisontale empowerment som en gensidig tilpasningsproces mellem minoritets- og majoritetsgrupper, hvori der kan opstå mobiliserings- og læringsprocesser. Den horisontale empowerment, vil i dette projekt, derfor kunne bruges til at anskue de processer, der, gennem et forpligtende fællesskab, er med til at danne betydningsfulde sociale netværk og muligheden for integration.

Når det beskrives i integrationskonceptet, at alle beboere skal være en del af buddy-ordningen (Venligbolig Plus, 2018: 7), betragter vi det som værende en del af en proces, som ønsker at styrke netværket i Delehusene. Hvis beboerne formår at anvende deres buddy-ordning i praksis, kan det ses som et eksempel på en horisontal empowerment proces, hvori der kan opstå mobiliserings- og læringsprocesser. Dette fordi at der i sammensætningen af minoritets- og majoritetsgrupper på samme niveau kan igangsættes processer, hvor beboerne kan gøre brug af eksisterende ressourcer i deres mulighedsrum til at styrke deres relationer internt og opnå ny viden. Styrkelsen af deres relationer, kan være medvirkende til at igangsætte gensidige tilpasningsprocesser.

Vertikal empowerment omhandler at styrke aktørernes gennemslagskraft til magtpositioner uden for lokalsamfundet, som i vores projekt kan kontekstualiseres til at være uden for Delehusene (Andersen, 2015: 73-74). På det vertikale empowerment niveau kan de underprivilegerede aktørers adgang til magtpositioner, ses som et led i systemisk integration, da de her kan positionere sig anderledes i samfundet. På denne måde får beboerne med flygtningebaggrund mulighed for at ændre på deres samfundsmæssige position gennem tilpasning til systemet. Hvis beboerne formår at skabe social integration, gennem de horisontale empowerment processer, kan det medføre, at beboerne med flygtningebaggrund får igangsat vertikale empowerment processer. Dette fordi, at beboerne med flygtningebaggrund kan gøre brug af de mobiliserede ressourcer fra de horisontale empowerment processer til at positionere sig anderledes uden for Delehusene. Denne nye positionering kan ses som en måde, hvorpå det kan bidrage til integration på et systemisk niveau.

På denne måde kan den horisontale- og vertikale empowerment tilgang bidrage til, at vi kan belyse og analysere, hvordan et forpligtende fællesskab udføres i Delehusene. Dette både i form af, hvordan de boligsociale medarbejdere kan empower beboerne som samlet helhed til at skabe og opretholde et forpligtende fællesskab. Men herudover også hvordan de boligsociale medarbejdere kan empower de danske beboere, således at de kan varetage rollen som støtte og hjælp i forhold til flygtningene, altså hvordan de danske studerende empower flygtningene. Vi ser empowerment i dette projekt på følgende niveauer, hvor Delehusene som en samlet enhed befinder sig på mesoniveau, altså et institutions- og gruppeniveau, mens beboernes individuelle hverdagsammenhæng anskues på mikroniveau (Andersen, 2015: 74).

Denne empowerment tilgang kan bidrage med et analytisk fokus på, hvordan beboerne kan styrke deres relationer og derfor skabe muligheden for at danne sociale netværk. Når beboerne gør brug af hinanden, kan det ses som et led mod social integration. Derudover vil den kunne give os indsigt i, hvordan beboerne med flygtningebaggrund kan gøre brug af de danske studerende til at forbedre deres position i samfundet i forhold til vertikale empowerment processer, som kan bidrage til systemisk integration.

5.2 Civil socialitet og mikrointegration

I dette afsnit redegør vi for Sally Andersons (2010) (*herefter nævnt Anderson*) teori om *civil socialitet* og *mikrointegration*. Vi vil sammenholde teorien med Hamburgers (1997) definition af social integration.

Anderson definerer civil socialitet som måden hvorpå mennesker, der ikke kender hinanden gennem fysiske- og sociale processer, lærer at omgås. Der er tale om, at mennesker i fællesskab og interaktion via aktiviteter, oparbejder en civil socialitet gennem mikrointegration eller tilpasning (Anderson, 2010: 250-251). Vi kan dermed i interaktionen blandt informanterne analysere både fysiske og sociale aspekter, som alle spiller en rolle i, hvordan beboerne skaber noget til fælles.

Hvis mikrointegrationen mellem deltagerne ses som vellykket, forudsætter det, at deltagerne i fælles aktiviteten kan trække på et passende performativt repertoire. Med passende performativt repertoire menes der, at deltagerne undgår det, der eksplicit ikke må bemærkes eller genkendes i en interaktion. En vellykket interaktion forudsætter, at deltagerne kan genkende repertoiret i det, der beskrives som en interaktionsgenre, altså specifikke måder at interagere på inden for en bestemt aktivitet (Anderson, 2010: 251-252). I vores projekt kan interaktionsgenerne for eksempel ses som buddy-ordningen og fælles aktiviteterne. Gennem mikrointegration kan man sige, at deltagerne opnår kendskab til "spillereglerne" for, hvad der er rigtig og forkert i interaktionen. At deltagerne fungerer sammen fysisk og socialt gør, at de kan skabe og vedligeholde en gangbar socialitet. Det almindelige og det komplicerede samarbejde er det, der udgør mikrointegrationen, og skaber den civile socialitet. Denne form for integration handler om, hvordan mennesker der ikke kender hinanden, potentielt formår at tilpasse sig konteksten gennem en mikrointegration (Anderson, 2010: 252-254).

Med Andersons (2010) teori om civil socialitet og mikrointegration vil vi kunne få analytisk indblik i, hvorledes beboerne formår at tilpasse sig fysisk og socialt. Vi har gennem vores interviews og observationer under disse fået et indblik i deres væren i Delehusene. Teorien er altså medvirkende til at give os viden om, hvorledes Delehusenes beboere på trods af mangfoldighed, formår at tilpasse deres adfærd og holdninger, således de oparbejder en civil socialitet.

5.3 Social kapital

Vi vil i dette afsnit redegøre for dele af Putnams (2001) teori om social kapital. Her er fokus på netværk i afgrænsende og brobyggende form.

Social kapital hos Putnam handler om forbindelser mellem mennesker, herunder sociale netværk og normer for gensidig troværdighed. Det er således gensidighed, tillid, normer og netværk, der er grundstenene i social kapital (Putnam, 2001: 12). Vi vil anvende Putnams (2001) teori om social kapital på et mikroniveau for at kunne analysere, hvordan beboerne interagerer og danner sociale netværk i enten afgrænsende og/eller brobyggende form. Vi vil som udgangspunkt ikke gøre brug af Putnams teori på makroniveau (Putnam, 2001: 12-18), da vi ikke undersøger samfundets effektivitet, men derimod beboernes sociale netværk i et bestemt område, altså Delehusene.

Putnam definerer social kapital som bestående af to komponenter, der omhandler et kulturelt aspekt, altså normer, og et strukturelt aspekt, altså netværk (Putnam, 2001: 12-18). Det er især det strukturelle aspekt, som vi lægger vægt på i projektet, da vi anser netværket som værende vigtigt i forhold til at skabe gensidig tillid mellem mennesker på tværs af etnicitet. De to komponenter ser vi ikke som værende uafhængige, men derimod som kausale, da det er vigtigt for mennesker at indgå i gensidige forbindelser, som kan skabe fælles normer og større tillid. Pointen er, at sociale netværk der bærer præg af fælles normer, tillid og gensidighed har høj grad af social kapital. Den sociale kapital skabes ifølge Putnam ved, at individer deltager aktivt i grupper og organisationer, hvor der kan dannes grund for fælles normer og forpligtelser, der kan fungere som "lim" i relationerne. Sociale netværk gavner både individet og samfundet, da det for individet kan bidrage med nye venner, hjælp til problemer og hjælp til at skaffe arbejde (Putnam, 2001: 12-18). Vi ser, at dette kan bidrage til social- og systemisk integration i Delehusene, da beboerne gennem sociale netværk kan få muligheden for at tilpasse sig hinanden, mens de samtidig opnår muligheden for at kunne positionere sig anderledes i samfundet.

5.3.1 De afgrænsende og brobyggende sociale netværk

I Putnams definition af sociale netværk skelnes der mellem to typer - det afgrænsende og brobyggende netværk (Putnam, 2001: 17).

Det afgrænsende netværk kan karakteriseres som indadvendt, da dette er præget af homogenitet, hvor medlemmerne ligner hinanden, som for eksempel i religiøse eller etniske grupper. Disse netværk er præget af stærke sociale bånd, hvor loyalitet og gensidighed over for netværket spiller en stor rolle. Fordelene ved dette kan på baggrund af netværkets loyalitet blandt andet give det enkelte individ betydningsfuld social og psykologisk bistand. Dog kan der i det afgrænsende netværk være risiko for at fremstå ekskluderende (Putnam, 2007: 17-18). I Delehusene kan de afgrænsende netværk ses som de nære relationer, der fungerer som en form for nære venskabsrelationer. Vi kan bruge det afgrænsende netværk til at anskue venskabsrelationerne mellem de danske studerende og de unge med flygtningebaggrunds som led i en social integrationsproces. Dette fordi at de afgrænsede netværk i det led, vil forudsætte en tilpasningsproces på tværs af holdninger og adfærd mellem minoritets- og majoritetsgrupper.

Den anden type af socialt netværk er det brobyggende. I det brobyggende netværk føres mennesker fra forskellige sociale lag sammen, hvor der ikke tages forbehold for sociale skel, der eventuelt kan være mellem dets medlemmer. Til forskel fra det afgrænsende netværk er relationerne i det brobyggende væsentligt svagere, men til gengæld er båndene vigtige i forhold til at give informationer og muligheder. Af den årsag mener Putnam, at de svage bånd som karakteriseres i det brobyggende netværk, oftest er vigtigere end det afgrænsende, da det for eksempel kan have større betydning for arbejdssøgende (Putnam, 2001: 17-18). Et eksempel på det brobyggende netværk kan ses, når beboerne i deres buddy-ordning danner relationer, der bygger på informationer og muligheder for en eller flere deltagere i netværket. Man kan således argumentere for, at beboerne med flygtningebaggrund gennem det brobyggende netværk, kan få muligheden for integration på et systemisk niveau.

Putnam henviser til Xavier de Souza Briggs (*herefter nævnt Briggs*), som anvender “*getting by*” og “*getting ahead*” til at beskrive, hvordan de afgrænsende sociale netværk sørger for, at individet kan klare sig i hverdagen, hvorimod de brobyggende bidrager til, at den pågældende kan komme frem i verden. Putnam pointerer, at de to former for netværk ikke nødvendigvis

behøver at være enten/eller forhold til hinanden, et netværk kan altså både være afgrænsende og brobyggende på samme tid (Putnam, 2001: 18). Når Delehusenes beboere danner sociale netværk, kan disse både være af afgrænsende og brobyggende form. Hvis en beboer for eksempel i sin buddy-relation danner en stærk tilknytning, der udover at være en venskabsrelation, også giver beboeren mulighed for at tilgå andre positioner i samfundet, kan dette netværket både ses som afgrænset og brobyggende.

Vi vil i vores projekt bruge Putnams (2001) teori om social kapital til at analysere, hvordan Delehusene gennem et forpligtende fællesskab, her buddy-ordningen og fælles aktiviteter, formår at skabe relationer på tværs af etnicitet og dermed mulighed for social integration. Vi får dermed adgang til at undersøge beboernes sociale relationer på mikroniveau ved hjælp af de afgrænsende og brobyggende netværk. Med sammenkoblingen af de afgrænsende og brobyggende netværk og den indsamlede empiri, kan argumentere for, hvilken betydning disse har for beboerne med flygtningebaggrund. De afgrænsende og brobyggende netværk kan give indsigt til at forstå, hvordan beboerne gør brug af deres relationer, og hvad disse har af betydning i forhold til social- og systemisk integration.

5.4 Sammenfatning af teorier

I dette afsnit vil vi sammenfatte de valgte teorier og præsentere, hvorledes de supplerer hinanden. Vi vil derudover også beskrive, hvordan vi anvender teorierne for at kunne besvare vores problemformulering.

Vi anvender Andersens (2015) horisontale og vertikale empowerment perspektiv til at analysere, hvordan et forpligtende fællesskab i Delehusene faciliteres og udføres. Den horisontale- og vertikale empowerment tilgang anvendes til at undersøge, hvordan det boligsociale arbejde i praksis kan forstås med et teoretisk perspektiv. Dette vil sige, at vi her vil undersøge de boligsociale medarbejders funktion til at belyse, hvordan et forpligtende fællesskab faciliteres, og hvordan beboerne i praksis tager del i det. Fokus vil omhandle beboernes deltagelse i det forpligtende fællesskab, og hvordan de danske studerende horisontalt empower beboerne med flygtningebaggrund.

Vi vil supplere den horisontale og vertikale empowerment proces med Andersons (2010) teori om civil socialitet og mikrointegration. Med denne kan vi undersøge beboernes relationer, og

hvordan de skaber en gangbar socialitet, som kan være processer i oparbejdelse af sociale netværk. Vi anvender teorien om civil socialitet og mikrointegration, til at forstå de sociale processer, der kan opstå, når unge med flygtningebaggrund og danske studerende interagerer med hinanden på tværs af holdninger og adfærd. Derfor kan teorien også give os indsigt i, hvorledes beboerne i Delehusene formår at skabe forudsætninger for social integration.

Vi vil med Anderson (2010) undersøge hvorledes og i hvilken grad de sociale netværk opstår. Herefter vil vi benytte Putnams (2001) teori om social kapital til at undersøge betydningen af de sociale netværk, som vi formoder, der skabes i Delehusene. Derved kan vi analysere betydningen af flygtnings relationer til de danske studerende, samt hvordan disse bidrager til integration på social- og systemisk niveau.

Sammenfattende danner disse teorier et analytisk fundament for, at vi i samspil med empirien kan få viden om, hvordan beboerne potentielt skaber relationer og sociale netværk, og hvorvidt disse kan medvirke til social- og systemisk integration for de unge med flygtningebaggrund.

Kapitel 6: Analyse

Analysen vil opbygges med udgangspunkt i vores tre underspørgsmål for at kunne besvare vores problemformulering. Analysen har sit fundament i vores indsamlede empiri samt de valgte teorier. Vi betragter underspørgsmålene som enkelte dele, som vi er nødt til at undersøge for at kunne afdække helheden.

6.1 Analysedel 1: Hvordan faciliteres og udføres et forpligtende fællesskab i Delehusene?

Vi vil anvende Andersens (2015) horisontale og vertikale empowerment perspektiv for at belyse, hvordan de boligsociale medarbejdere faciliterer beboernes deltagelse til det forpligtende fællesskab. Vi benytter også perspektivet til at undersøge, hvordan de danske studerende hjælper flygtningene til at tage del i det forpligtende fællesskab. Dette i samspil med Putnams (2001) teori om social kapital. Herudover vil vi anvende Andersons (2010) begreb om fælles repertoire for at kunne belyse, hvordan dette påvirker de horisontale- og vertikale empowerment processer.

6.1.1 De boligsociale medarbejders indledende rolle

I dette afsnit vil vi analysere, hvilken rolle de boligsociale medarbejdere har i forbindelse med Delehusenes opstart i december 2019.

Det forpligtende fællesskab i Delehusene er blandt andet bygget op omkring buddy-ordningen, beboerdemokratiet og workshops, hvor de boligsociale medarbejdere har til opgave at hjælpe beboerne med at starte ovenstående tiltag op. Gældende for alle beboere er, at de skal udvise engagement for at tage del i dette (Venligbolig Plus, 2018: 5-7). I interviewet med den boligsociale konsulent, forklarer han følgende:

“Når man starter sådan noget hér op, (...) så er der behov for en form for fødselshjælp, som kan bæres videre, når det skal stå på egne ben, og der ikke længere er folk, der varetager den funktion, som jeg varetager (...). Nogle af dem har også haft brug for (...) en lille ”fødselshjælper”, hvor man prøver og hjælpe med at invitere dialogen i gang.” **Den boligsociale konsulent**

Den boligsociale konsulent lægger i ovenstående citat vægt på at hjælpe beboerne med det, som han kalder for “fødselshjælp”. Med “fødselshjælp” mener han her en starthjælp, som beboerne kan gøre nytte af i det forpligtende fællesskab, når de skal danne relationer og løse eventuelle udfordringer. Formålet er på sigt, at beboerne skal varetage og udføre et forpligtende fællesskab på egen hånd, altså uden de boligsociale medarbejdere. Når den boligsociale konsulent inviterer beboerne til dialog gennem “fødselshjælpen”, anskuer vi det som et led i den horisontale empowerment proces. Den horisontale empowerment proces omhandler at styrke beboernes handlekapalet som samlet helhed (Andersen, 2015: 73-74). Når den boligsociale konsulent indkalder beboerne til dialog som en form for “fødselshjælper”, er det for at igangsætte deres deltagelse i et forpligtende fællesskab. Vi ser, at dette sker, når han mobiliserer ukendte ressourcer og udvider beboernes handlemuligheder i mulighedsrummet. På denne måde skaber han gennem dialog opmærksomhed på ukendte ressourcer, således at de pågældende beboere føler sig i stand til at kunne tage del i et forpligtende fællesskab. Formålet i ovenstående citat er at styrke beboernes handlekapalet, således de kan gøre brug af deres buddy. Vi ser den horisontale empowerment proces kan bidrage til, at beboerne som samlet helhed kan gøre gensidigt brug af hinanden i buddy-ordningen.

Den boligsociale konsulent uddyber i nedenstående citat hvilke usikkerheder, der kan være i relationsdannelsen i buddy-ordningen:

“Der kan være nogle sproglige barrierer, der kan være en usikkerhed i: “kan jeg reelt tilbyde noget til et andet menneske, der rækker ud til mig?” (...) Altså det er jo en uligevægtig relation på rigtig mange niveauer. Der er en masse uskrevne regler, som er svære at navigere i. Hvordan navigerer man dreng og pige over for hinanden? “Hvordan forholder jeg mig til dansk humor og dansk hygge?”” **Den boligsociale konsulent**

Den boligsociale konsulent lægger vægt på, at der kan være nogle udfordringer i buddy-ordningen. Han oplever buddy-relationen som uligevægtig, og at flygtningene kan være usikre på, hvad de kan bidrage med i et forpligtende fællesskab. Han beskriver, at den uligevægtige relation ses ved, at flygtningene indgår i en hverdag, hvor der eksisterer en masse uskrevne regler og normer, som kan være anderledes i forhold til deres vante. Dette kan blandt andet komme til udtryk i de normer, der dominerer måden, hvorpå de danske studerende handler i forhold til mand/kvinde-relationen, dansk humor og hygge.

Den boligsociale medarbejders oplevede udfordringer, kan vi forklare ud fra Andersons begreber om fælles repertoire (Anderson, 2010: 152). Den boligsociale konsulents udsagn om de uskrevne regler, dækker over det, vi betegner som "spilleregler". Disse "spilleregler" danner altså normsættet for, hvordan beboerne bør navigere, i Delehusene blandt andet i forhold til dansk hygge og humor. Vi kan herved se, der er et overordnet fælles repertoire, som ud fra ovenstående bunder i dansk humor og hygge, som de danske studerende formentlig kender til, men som flygtningene nødvendigvis ikke har det samme viden om. Dermed kan dette forklare, hvorfor relationen kan anses som uligevægtig, da de danske studerende har et velkendt fælles repertoire, de kan trække på, når relationerne er præget dansk humor og hygge. Vi er opmærksomme på, at flygtningene har forskellig etnicitet, men at vi har samlet dem under det overordnede begreb flygtninge. Selvom de ses som værende i samme kategori, kan deres modersmål, normer og værdier differentiere, hvilket vil sige, at de nødvendigvis ikke kan dele et fælles udgangspunkt, selvom de har flygtningestatus. Dermed kan de pågældende flygtninge være i yderligere undertal i forhold til de danske studerende, hvorfor det også kan være en årsag til, at dansk humor og hygge er de dominerende "spilleregler" for interaktionerne i Delehusene. Dog ser vi, at et ligevægtigt udgangspunkt i højere grad er muligt som flygtning i Delehusene, da halvdelen af beboerne har flygtningebaggrund og den anden halvdel er danske studerende. Dette står i kontrast til det officielle Danmark, hvor skellet i andelen mellem minoritet og majoritet er større, da 10,5 procent af befolkningen udgør indvandrere og flygtninge, heraf er 6,1 procent fra ikke-vestlige lande (Dansk Flygtningehjælp, 2020).

Dog kan denne ubalance imødekommes gennem det, den boligsociale konsulent omtaler som "fødselshjælp", altså det vi ser som at igangsætte empowerment processer for at styrke flygtningenes handlekapalet. Denne "fødselshjælp" kan virke som en motiverende faktor for, at flygtningene tager kontakt til de danske studerende, således de kan indgå i en relation, hvor der kan oparbejdes en civil socialitet og på sigt et fælles repertoire (Anderson, 2010: 251-252). Dannelsen af et fælles repertoire kan udgøre et fælles normativt udgangspunkt for beboernes relationer. Dette gør, at flygtningene i højere grad kan tage del i et forpligtende fællesskab på lige fod med de danske studerende.

Andersen beskriver, at den horisontale empowerment proces forudsætter, at grupper, som her er beboerne, skal befinde sig på samme niveau (Andersen, 2015: 73-74). Selvom den boligsociale konsulent argumenterer for, at relationen er uligevægtig, kan vi anse de unge med flygtningebaggrund og de danske studerende alligevel befinde sig på samme niveau, da begge

parter er beboere med samme forpligtelser til fællesskabet i Delehusene. Flygtningekoordinatoren udtaler i den forbindelse: “Og så er der de danske studerende, som er på samme niveau som dem selv (læs: flygtningene), og det synes de er spændende.” **Flygtningekoordinatoren.** Dette citat taler ind i, at relationen blandt beboerne kan ses som ligevægtig.

Andersens empowerment tilgang udspringer fra den samfundsforandrende variant, der trækker på kritisk teori. Med udgangspunkt i kritisk teori er vi opmærksomme på, at det kan diskuteres, om beboerne med flygtningebaggrund indgår i en ligevægtig relation med de danske studerende. Indenfor kritisk teori skal samfundsmæssige forhold undersøges for at få kendskab til, hvorfor strukturelle forhold eller sociale praksisser kan være uretfærdige (Andersen, 2015: 70). Det kan diskuteres om flygtningenes deltagelse i et forpligtende fællesskab, befinder sig i en uretfærdig og uligevægtig position. Dette fordi, flygtningene har mindre kendskab til de uskrevne normer, der gør sig gældende i Delehusene, i forhold til hvordan man bør interagere i dansk kontekst i forhold til dansk humor og hygge. Derudover er Delehusenes forpligtende fællesskab blandt andet bundet op på fastsatte rammer, der omhandler integration og demokratisk dannelse, som begge har sit fundament i det danske velfærdssamfund (Venligbolig Plus, 2018: 17). Vi præciserede tidligere de normative udfordringer ved at forklare, hvordan flygtningene i relationen til de danske studerende ikke kendte de dominerende “spilleregler”, altså de kulturelle forhold. Dermed har flygtningene ikke nødvendigvis kendskab til et passende repertoire, som de kan trække på inden for de sociale praksisser, eksempelvis når de indgår i buddy-ordningen. Derudover kan vi argumentere for at flygtningene, på baggrund af Hamburgers beskrivelse af systemintegration, yderligere befinder sig i en uretfærdig position, da de ikke har samme politiske rettigheder, som danskerne har (Hamburger, 1997: 161-163). Herunder manglende rettigheder for politisk indflydelse, for eksempel i form af stemmeret til folketingsvalget, jævnfør Grundloven § 29, stk. 1 (Grundloven, 1953). Dette gør, at flygtningene formelt set altid vil befinde sig i en uretfærdig position, med mindre de opnår dansk statsborgerskab (Hamburger, 1997: 161-163).

Vi er opmærksomme på, at flygtningene befinder sig i en gråzone, da de på den ene side navigerer på samme niveau i forhold til lokalsamfundet i Delehusene, men samtidig positionerer sig forskelligt ved at befinde sig i en uretfærdig situation med manglende kendskab til det passende repertoire i Delehusene og manglende rettigheder i samfundet. Dog anser vi alligevel, at de indgår på samme niveau, da begge parter er beboere i Delehusene, hvor de har

samme ansvar i at tage del i et forpligtende fællesskab. Andersons (2010) begreb om fælles repertoire kan dermed give et bud på, hvorfor flygtningene kan have ringere forudsætninger for at indgå i relationer med de danske studerende, hvorfor en “fødselshjælp” kan være nødvendig for at igangsætte empowerment processer. I nedenstående citat fortæller Mads sin oplevelse af “fødselshjælpen” i buddy-relationen:

“Det kan nemlig føles (...), som en magt-ubalance i relationen, idet at man får at vide, at man skal tage fat i sin buddy på en SMS fra den boligsociale konsulent (...) og sådan informere sin buddy om, at der er møde, og at man skal huske at tage sin buddy med. Og det synes jeg bare bliver lidt børnehaveagtigt, fordi i virkeligheden kunne han bare skrive et opslag i fællesgruppen på facebook.” Mads

Her fortæller Mads i det individuelle interview, at han får besked fra den boligsociale medarbejder om, at han skal tage fat i sin buddy, når der afholdes møder i Delehusene. Mads mener, at det faktum, at der ikke gives en fælles udmelding til alle, forstærker magt-ubalancen i relationen. Dog kan vi også se det som en måde, hvorpå Mads motiveres til at indgå i dialog med sin buddy, således der kan skabes en horisontal empowerment proces, hvori de kan handle kollektivt. Hvis det lykkes Mads at få sin buddy med til det pågældende møde, kan det bidrage til, at de gennem “fødselshjælpen” får skabt muligheden at indgå i dialog og opbygge en relation der kan udligne magt-ubalancen. Således kan mødedeltagelsen ses som et incitament for, at buddierne kan indgå i et samarbejde og skabe dialog, der kan medføre dannelsen af et fælles repertoire, som de kan trække på i buddy-relationen. Vi ser det som en hjælp til at igangsætte en horisontal empowerment proces, der giver det mulighed for, at parterne fremadrettet kan tage del i det forpligtende fællesskab uden støtte fra den boligsociale konsulent. Dette ser vi på sigt kan bidrage til et ligeværdigt udgangspunkt. Tidligere citat fra den boligsociale konsulent understøtter denne pointe om, at beboerne på sigt skal kunne tage del i det forpligtende fællesskab uden støtte fra de boligsociale medarbejdere.

På den ene side kan vi se, at “fødselshjælpen” kan bidrage til at skabe gensidig dialog mellem parterne i buddy-relationen. På den anden side ser vi, at det kan skabe yderligere uligevægt, da vi ud fra citatet ser, at Mads’ ikke opfatter det som en hjælp, da han føler, det bliver “børnehaveagtigt”. Det er tydeligt, at Mads føler, at deres relation bliver mere uligevægtig frem for ligevægtig, når den boligsociale konsulent forsøger at hjælpe dem til at tage del i buddy-ordningen. Ovenstående ser vi som et eksempel på, hvordan “fødselshjælpen” modarbejder den

egentlige hensigt, da den ikke bidrager til gensidig tilpasning, men sætter et større skel mellem Mads og hans buddy.

6.1.1.1 Opsummering

Opsummerende kan vi se, at beboerne i Delehusene ses som værende på samme niveau, men samtidig at have forskellige forudsætninger for at kunne skabe og danne sociale netværk, som kan skyldes manglende kendskab til de danske normer. For at løse de udfordringer, der må opstå, fungerer de boligsociale medarbejdere som “fødselshjælpere” i forhold til flygtningenes oplevede usikkerhed i relationen, og hjælper dem derfor til dialog med de danske studerende. De boligsociale medarbejders beskrivelse af “fødselshjælp” består i, at få beboerne til at gøre brug og at tage kontakt til hinanden i buddy-ordningen. Dog kan “fødselshjælpen” i nogle tilfælde modarbejde sit egentlige formål, som er at skabe nær og ligeværdig kontakt blandt parterne, men i stedet skabe større uligevægt, grundet differentiering i tilgangen til at hjælpe de unge med flygtningebaggrund og de danske studerende.

6.1.2 Facilitering af buddy-ordningen

I dette afsnit vil vi undersøge, hvordan “fødselshjælpen” fungerer i praksis. Dermed kan vi undersøge, hvordan de boligsociale medarbejdere formår at facilitere buddy-ordningen, således beboerne kan gøre brug af denne. Flygtningekoordinatoren giver i nedenstående citat et eksempel på en flygtning, som får hjælp til at kunne gøre brug af sin buddy-ordning:

“Jeg ved, at vi havde en pige fra Iran (...), der gerne ville have noget hjælp til noget CV, og der skal man lige minde dem om, at de ligesom har en buddy, og da sagde vi til hende: “prøv at hør her, tag fat i din buddy, jeg ved godt, det kan være svært, men prøv at skriv til vedkommende”, og der tog vi hende ligesom i hånden og førte hende ned til hendes buddy, (...) og det viste sig faktisk, at de havde lavede et godt CV og en ansøgning sammen til nogle børnehaver, som de så gik ud med (...). Det gør jo, at de efterfølgende kan fungere sammen.”

Flygtningekoordinatoren

Flygtningekoordinatoren beretter i ovenstående citat om en pige med flygtningebaggrund, som får hjælp af de boligsociale medarbejdere til at tage kontakt sin buddy. Dette medførte, at buddien hjalp hende med jobsøgningsprocessen. Når de to beboere gør brug af hinanden i buddy-ordningen til praktiske elementer, ser vi det som et eksempel på en horisontal empowerment proces. Her er det centrale fokus på at styrke netværket i lokalsamfundet

(Andersen, 2015: 73-74), således beboerne kan handle ud fra samme udgangspunkt. Andersen pointerer, hvordan en forandring i mulighedsrummet hos mennesker forudsætter, at handlemulighederne der skal opnås, potentielt hele tiden har været til stede hos den pågældende, men at det på det givne tidspunkt har været uden for personens forestillingsverden (Andersen, 2015: 73-74). Hvis den iranske piges mulighedsrum skal forandres, skal hun mobilisere sine i forvejen eksisterende handlemuligheder. Når hun tager kontakt til sin buddy, kan vi se en ændring i hendes handlekapacitet, og dermed kan relationen styrkes. Dette sker ved, at den boligsociale medarbejder gennem "fødselshjælpen" skaber bevidsthed om buddy-ordningens formål og eksistensen.

Når flygtningekoordinatoren fortæller, at de to beboere lærer at fungere sammen, kan det ud fra Andersens (2010) teori om civil socialitet og mikrointegration ses som en måde, hvorpå der opstår et fælles repertoire. Det fælles repertoire opstår, når den iranske pige og hendes buddy i deres aktivitet udarbejder et CV og en ansøgning, som gør at de får en fælles forståelse for den interaktionsgenre de indgår i, som her er buddy-ordningen. Når beboerne i interaktionen, gennem et samarbejde, udarbejder et CV og en ansøgning, sker der en social proces, som gør, at de formår at tilpasse sig hinanden, og derfor kan en civil socialitet oparbejdes. På denne måde kan deres buddy-ordning fremadrettet fungere i praksis. Den civile socialitet hos de to beboere kan være et eksempel på en proces mod social integration, da der ses to dele, altså den iranske pige og hendes buddy, som gensidigt indgår i et samarbejde, hvori der dannes en helhed, som her er en velfungerende buddy-ordning.

Når pigen fra Iran i samarbejde med sin buddy formår at udarbejde et CV og en ansøgning, som hun får sendt ud på arbejdsmarkedet, kan det medføre, at hun får adgang til en anden position uden for Delehusene. Med udgangspunkt i Andersens vertikale empowerment proces er fokus på at styrke aktørernes gennemslagskraft uden for lokalsamfundet (Andersen, 2015: 73-74). Ud fra denne tilgang og flygtningekoordinatorens udsagn kan vi argumentere for, at den iranske pige gennem sit samarbejde med sin buddy, kan få adgang til at styrke hendes gennemslagskraft til magtpositioner uden for Delehusene, her arbejdsmarkedet. Gennem udarbejdelse af CV og ansøgning, får hun større tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette ser vi som et led mod systemisk integration, da der kan opstå en tilpasning mellem en minoritet og samfundet.

Adspurgt fortæller flygtningekoordinatoren sin oplevelse af, hvad flygtningene får ud af deres buddy-ordning:

*“Buddy-ordningen den bidrager jo til mange ting... At mine borgere (læs: flygtningene) har nogle at gå til (...), som også kan hjælpe dem til ting uden for Delehusene, altså som at få praktisk hjælp og støtte som for eksempel pigen fra Iran.” **Flygtningekoordinatoren***

Ifølge flygtningekoordinatoren har buddy-ordningen et praktisk sigte, som for eksempel hjælp til jobsøgning. Relationen mellem den iranske piges og hendes buddy anser vi som værende af brobyggende karakter. Putnam beskriver et brobyggende netværk ved, at individer fra forskellige lag føres sammen, hvor der ikke tages forbehold for sociale skel, der eventuelt kan være mellem dets medlemmer. Heri kan de blandt andet få informativ støtte, som bidrager til at de kan skabe forbindelser til andre dele i samfundet, de normalt ikke ville begå sig i (Putnam, 2001: 18). Hermed kan interaktionen mellem de to beboere, ses som et netværk med et brobyggende aspekt, da pigen fra Iran får forbindelser til aktører uden for Delehusene. I bogen, *“Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community”*, skriver Putnam:

“Bridging networks, by contrast, are better for linkage to external assets and for information diffusion. Economic sociologist Mark Granovetter has pointed out that when seeking jobs (...) the “weak” ties that link me to distant acquaintances who move in different circles are more valuable (Putnam, 2001: 18).

Putnam forklarer i citatet, hvordan det brobyggende netværk giver bedre mulighed for at skabe forbindelser til individer, som den pågældende ikke plejer at have forbindelse til. I forlængelse af dette pointerer Granovetter, at når individet blandt andet skal søge jobs, er disse relationer og det brobyggende netværk af høj værdi, da det giver mulighed for, at individer kan bevæge sig i andre sociale sammenhænge, end hvad de plejer. Ud fra Putnams (2001) teori kan vi argumentere for, at der skabes mulighed for, at hun kan danne forbindelser til andre aktører. Dette understreger, hvor vigtigt det kan være, at beboerne gør brug af hinanden i et forpligtende fællesskab. Her ser vi, hvordan de to buddies interagerer og dermed skaber forudsætninger for social integration, der i dette tilfælde bliver en nødvendighed for processer mod systemisk integration. Når de i fællesskab har udarbejdet og afleveret den iranske piges CV og ansøgninger, ser vi det som en gensidig tilpasning mellem en minoritet og majoritet.

6.1.2.1 Opsummering

Hvis de boligsociale medarbejdere formår at igangsætte empowerment processer, skaber det mulighed for at mobilisere beboernes eksisterende ressourcer til at danne relationer. Når flygtningene og de danske studerende interagerer og indgår i relationer, som bærer præg af gensidighed, kan vi se det som processer mod social integration. Velfungerende relationer kan på sigt styrke flygtnings sociale netværk og dermed skabe forbindelser til andre dele af samfundet. De med deres buddy-ordning potentielt få adgang til andre positioner i samfundet. Vi ser, hvordan den sociale integration bliver en forudsætning for skabelsen af den systemiske, da beboerne skal tilpasse sig hinanden, før der kan igangsættes et samarbejde. Dette gør, at de kan positionere sig anderledes i samfundet, der kan ses som et led i den vertikale empowerment proces.

6.1.3 Demokratisk dannelse

Dette afsnit vil omhandle den demokratiske dannelse som led i Delehusenes beboerdemokrati.

I integrationskonceptet beskrives det, at Delehusene hvert kvartal afholder demokratiske arrangementer, som led i det forpligtende fællesskab. Disse indeholder temaer som beboerdemokrati og konflikthåndtering, således beboerne kan trække på bestemte ressourcer, som de kan anvende i praksis. Formålet er gennem det lokale beboerdemokratiske princip at skabe viden om blandt andet samfundsmæssige rettigheder og systemforståelse samt at give beboerne mulighed for at have lokalpolitisk indflydelse på deres boligområde (Venligbolig Plus, 2018: 17). I forbindelse med dette udtaler flygtningekoordinatoren:

*“Man må ikke ryge i Delehusene, og på en generalforsamling sagde man, at man ikke måtte ryge på altaner og så videre. Så er der en af mine borgere (læs: flygtninge), der har fået en klage, fordi han røg på altanen. Så sagde jeg “du var jo med til mødet, og med demokratiet gør man sådan.” Der var han lidt træt af demokratiet, da han følte, det jo gik imod ham. Så fortalte jeg om de her er fordele, der er ved demokratiet, og at han kunne ændre det ved at deltage og få samlet stemmer ind (...). Også ændrede han holdning og prøvede at ændre forslaget (...). Det handler om at kunne blive sociale borgere og at kunne tage ansvar for sig selv og andre.” **Flygtningekoordinatoren***

Flygtningekoordinatoren beskriver, hvordan en flygtning blev frustreret over, at han havde fået en klage, da vedkommende ikke havde overholdt reglerne, som beboerne i fællesskab havde dannet til generalforsamlingen. Flygtningekoordinatoren hjalp derefter beboeren til, at han på demokratisk vis kunne ændre på de regler, han var utilfreds med.

Vi kan ud fra Andersen (2015) se en horisontal empowerment proces gennem beboerdemokratiet, idet beboerne internt skaber lokalpolitiske tiltag, såsom nye rygeregler. Disse lokalpolitiske tiltag er med til at skabe et fælles normativt udgangspunkt, som beboerne kan agere efter, således de handler kollektivt. Beboerne formår gennem deres deltagelse i et forpligtende fællesskab at danne fælles normer og regler for, hvordan rygepolitikken skal implementeres. Beboeren med flygtningebaggrund tager efterfølgende del i det forpligtende fællesskab ved at gøre brug af sin viden om demokratiets fungeren til at forandre lokalpolitiske tiltag. Når beboeren ændrer sin holdning til rygepolitikken og demokratiet ved aktivt at tage del i fællesskabet, ser vi en social proces, hvor han tilpasser sig det fælles normative udgangspunkt. Vi kan ud fra forståelsen af social integration argumentere for, at den unge med flygtningebaggrund gennem deltagelse i beboerdemokratiet danner forudsætningerne for dette.

Ved at tage udgangspunkt i Andersens (2015) vertikale empowerment tilgang kan vi argumentere for, at beboerne gennem politisk deltagelse i det forpligtende fællesskab formår at fremme deres politiske deltagelse uden for Delehusene. Når Delehusenes boligsociale medarbejdere formår at fremme den politiske deltagelse hos beboerne, kan det give mulighed for at igangsætte læringsprocesser om, hvordan demokratiet i Danmark fungerer. Dette kan give beboerne bedre forudsætninger for at kunne trække på bestemte ressourcer i deres færden uden for Delehusene. Ud fra Hamburgers (1997) systemiske integrationsperspektiv ser vi en proces, hvorpå den unge med flygtningebaggrund tilpasser sig systemet, og opnår kompetencer, som kan være brugbare i forhold til at kunne tage del i samfundet. På baggrund af flygtningekoordinatorens udsagn ser vi her et praksiseksempel på, hvordan et forpligtende fællesskab bidrager til demokratisk dannelse for en beboer med flygtningebaggrund.

6.1.3.1 Opsummering

Viden om og deltagelse i Delehusenes beboerdemokrati skaber mulighed for, at beboerne kan udarbejde lokalpolitiske tiltag, der kan skabe et fælles normativt udgangspunkt. Når beboerne, gennem beboerdemokratiet, gør brug af hinanden, styrkes deres relationer, og det kan derfor ses som en horisontal empowerment proces. Når det lykkes beboerne at tage aktivt del i

beboerdemokratiet og være medvirkende til at fastsætte lokalpolitiske tiltag, skabes der muligheden for at danne et fælles normset og kendskab til demokratiet i Danmark. Hvis flygtningene tilgår sammenhænge udenfor Delehusene, kan førnævnte viden og deltagelse i beboerdemokratiet give dem adgang til at kunne indgå i det politiske system, og dermed fremme deres politiske deltagelse. På denne måde kan de få muligheden for at kunne positionere sig anderledes i samfundet. Viden om og deltagelse i beboerdemokratiet bidrager derfor til processer mod systemisk integration.

6.1.4 Delkonklusion af første underspørgsmål

Vi vil i dette afsnit lave en delkonklusion for første underspørgsmål omhandlende, hvordan et forpligtende fællesskab faciliteres og udføres i Delehusene.

De boligsociale medarbejders rolle består i at hjælpe beboerne til at tage kontakt til hinanden som led i et forpligtende fællesskab, således at buddy-ordningen kan igangsættes. Fokus er på at skabe en ligeværdig relation, hvor de danske studerende har til opgave at støtte flygtningene, da de ikke har samme kendskab til de overordnede normer og regler i det danske velfærdssamfund. Denne hjælp bidrager til, at beboerne kan indgå på samme niveau. Et forpligtende fællesskab omhandler også beboerdemokratiet, som er et vigtigt element for at danne et fælles normativt udgangspunkt. Når de boligsociale medarbejders faciliterer et forpligtende fællesskab, i form af beboerdemokratiet, får de unge med flygtningebaggrund viden om, hvordan det politiske system fungerer. Vi ser gennem beboerdemokratiet både horisontale- og vertikale empowerment processer, da beboernes deltagelse i dette styrker deres relationer, samt giver mulighed for at ændre flygtningenes position i samfundet. Hermed bliver processen for social integration en følge af et fælles normative udgangspunkt blandt beboerne, da de derigennem kan tilpasse sig hinanden. Tilpasningen af adfærd og holdninger bliver et led mod den systemiske integration, da beboerne med flygtningebaggrund gennem deltagelsen i beboerdemokratiet opnår viden om det danske velfærdssamfund.

6.2 Analysedel 2: Hvordan danner beboerne på tværs af etnicitet sociale netværk i Delehusene?

I dette afsnit vil vi ekspliciterer hvilke fysiske og sociale processer, der betinger dannelsen af relationer og sociale netværk. For at undersøge dette vil vi anvende Andersons (2010) teori om civil socialitet og mikrointegration for at få indsigt i, om beboerne formår at sammenslutte sig til helheder. Vi supplerer dette med Putnams (2001) teori om social kapital til få et indblik i de sociale netværk. Delanalysen vil ydermere tage afsæt i Riis' (2006) og Juuls (2012) beskrivelse af det filosofisk hermeneutiske perspektiv med brug af Gadamer's begreber om dialog og historicitet.

6.2.1 Kommunikation og sprogbarrierer

I dette afsnit vil vi undersøge, hvilken betydning kommunikation har i forhold til beboernes mulighed for at danne sociale netværk.

Integrationskonceptet lægger vægt på at skabe et ligeværdigt udgangspunkt i forhold til verbal kommunikation blandt beboerne (Venligbolig Plus, 2018: 14). For at beskrive hvilken betydning verbal kommunikation kan have, giver Mads i nedenstående citat et eksempel på en oplevet udfordring i buddy-ordningen:

“Jeg er ikke klar over, om hun har nogen at snakke med udover sin roommate. Fordi de begge to er fra Eritrea, så de taler jo sikkert meget med hinanden. Men jeg ved ikke, om hun har andre altså, for eksempel så ved jeg, at hendes buddy (...) ikke rigtig snakker med hende, fordi det er akavet, når man ikke kan sproget sammen, så det er mega svært.” Mads

Her fortæller Mads om sin ven i Delehusene, som han også kender privat fra før indflytning. Han fortæller, at vennen og buddien ikke taler sammen, fordi de ikke taler samme sprog, som besværliggør kommunikationen. Buddy-relationen mellem pigen fra Eritrea og Mads' ven er ud fra hans optik ikke velfungerende, da de i deres interaktion ikke kan kommunikere verbalt med hinanden på et forståeligt niveau. Hvis de unge med flygtningebaggrund ikke formår at kommunikere med beboere, de ikke deler modersmål med og omvendt, besværliggøres muligheden for at danne relationer på tværs af etnicitet. Dette vil sige relationer med beboere, som umiddelbart ikke ligner hinanden, kan opleve udfordringer i at indgå i forbindelser på tværs af sociale lag, hvilket er det, som Putnam definerer som brobyggende netværk. Putnam

anser, det brobyggende netværk som værende det vigtigste af netværkene, og de er kendetegnet ved at være en relation mellem individer, der som udgangspunkt er forskellige (Putnam, 2001: 17-18). Hvis de danske studerende og de unge med flygtningebaggrund skal danne brobyggende netværk i deres buddy-ordning, kræver det, at de begår sig på et forståeligt kommunikativt niveau. Når Mads beskriver, at pigen fra Eritrea oftest interagerer med hendes roomie, da de taler samme sprog, kan vi se, at verbal kommunikation har en central rolle i relationsdannelsen. Dette kan betyde, at parterne, ud fra et brobyggende aspekt i buddy-ordningen, kan have udfordringer i at gøre brug af hinanden. Den verbale forskellighed udfordrer muligheden for, at de to buddies kan kommunikere, og derfor besværliggøres det at tilpasse sig hinandens horisonter. Dermed udfordres muligheden for, at de kan danne et socialt netværk gennem buddy-ordningen. Man kan hermed sige, at deltagelse i buddy-ordningen forudsætter et fælles kommunikativt fundament i form af at kunne begå sig forståeligt i interaktionen. Vi ser, at det især i buddy-ordningen kræver forståelige verbale forudsætninger, da ordningen er af brobyggende karakter og har til formål at skabe praktisk og informativ støtte til de unge flygtninge, hvorfor det verbale spiller en væsentlig rolle.

I fokusgruppeinterviewet giver deltagerne et indblik i, at beboerne oftest indgår i relationer med de beboere, som de deler samme modersmål med. Et eksempel på dette er, når Ali fortæller: *“(...) Men [jeg] snakker mest med de andre iranere her.” Ali.*

Ali og den eritreanske piges relationer kan vi se som havende ligheder med afgrænsede netværk. Dette fordi de oftest begår sig i relationer med andre beboere, der ligner dem selv, i form af nationalitet og sprog, altså det der kan betragtes som homogene træk. De afgrænsede netværk har oftest et fælles normativt udgangspunkt, der forbinder individerne med det, som Putnam beskriver som “lim” (Putnam, 2001: 19). Det kan skabe en form for tryghed at begå sig i et afgrænset netværk, kontra at skulle danne en forbindelse til beboere, hvor normerne og sproget kan fremstå fremmede for de pågældende. Vi ser “limen” som et tryghedsaspekt, der kan være en medvirkende faktor for, at beboerne danner relationer præget af homogenitet. Putnam beskriver at en af ulemperne ved det afgrænsede netværk er, at det kan virke ekskluderende over for udefrakommende grundet dets ligheder (Putnam, 2001: 18). Hvis beboerne har dannet afgrænsede netværk på baggrund af fælles sprog og normer, kan det være vanskeligt for udefrakommende at indgå i disse netværk, hvor de ikke har kendskab til samme sprog og normer. At kunne inkludere og ekskludere andre beboere gennem sproget og normerne kan gøre sig gældende for både de danske studerende og for beboerne med

flygtningebaggrund. Dette gør det udfordrende at skabe sociale netværk på tværs af sociale og kulturelle skel.

Vi vil i nedenstående afsnit anvende de observationer og metodiske overvejelser, som vi har gjort under fokusgruppeinterviewet. Dette for at kunne analysere, hvordan kommunikationen kan udspille sig i en sammensat gruppe på tværs af etnicitet. Under fokusgruppeinterviewet var vi vidne til, hvilken betydning sprogkendskaberne har for dannelsen af et fælles fundament. Vi oplevede, at de danske studerende havde en fordel i at kunne ytre sig, da interviewet foregik på dansk, som også er vores modersmål. Vi er derfor opmærksomme på, at det er vores rolle som interviewere at gøre os forståelige for alle informanterne. Dog kendte vi ikke til flygtningenes danskkendskaber forinden interviewet, hvorfor vi ikke havde planlagt at have tolk med. Da der var et overtal af deltagere, som havde dansk som modersmål, foregik samtalen i et hurtigt tempo, hvilket kan have betydning for at beboerne med flygtningebaggrund, ikke formåede at deltage aktivt i samme grad, hvorfor vi oplevede verbale kommunikative udfordringer. På denne måde blev det besværliggjort at danne en gensidig tilpasning mellem informanterne.

Vi vil anvende Andersons (2010) teori om civil socialitet til at forstå, hvorfor nogle af beboerne under interviewsituationen fremstod ekskluderet. En vellykket civil socialitet kan beskrives som, hvordan mennesker uanset etnicitet formår at tilpasse sig hinanden fysisk og socialt (Anderson, 2010: 250-251). Vi så under fokusgruppeinterviewet, at det ikke lykkedes deltagerne at danne et fælles performativt repertoire, hvor alle kunne indgå på lige fod. Dette så vi opstå, da alle deltagerne ikke har dansk som modersmål, hvilket var det "dominerende" sprog i aktiviteten. Grundet de verbale kommunikative udfordringer blev der ikke skabt et fælles repertoire, hvilket komplicerede oparbejdelse af en civil socialitet. Dette besværliggjorde at igangsætte de gensidige sociale tilpasningsprocesser, således at beboerne kunne samle sig som helhed og dermed indgå på lige fod under interviewet. Hvis beboerne skal tilpasse sig hinanden fysisk og socialt under interviewet, forudsætter det, at de gennem dialog kan begå sig på nogenlunde samme kommunikative niveau. Med dette menes, at parterne i fællesskab formår at kommunikere forståeligt på et sprog, enten i form af dansk, engelsk, kropssprog eller et fjerde, således at de gør sig forståelige for modparten.

Dog så vi et eksempel på, hvordan Hayad rakte hånden op under interviewet, når hun gerne ville have mulighed for at indgå i samtalen. Da de andre beboere blev opmærksomme på dette,

gav de derefter plads til, at Hayad kunne tage ordet. Herved fandt Hayad en måde at tage plads i en samtale, som ellers gik i hurtigt tempo på dansk. At Hayad rækker hånden op, ser vi som en form for fysisk proces, hvor hun bruger en kode, som her er et passende repertoire til at tilpasse sig den sociale sammenhæng. Anderson forklarer ud fra antropologen, Brenda Farnells begreb om *“dialogisk performativitet”*, hvordan de fysiske processer, kan ses som ikke-verbale samtaler, altså kommunikation gennem kroppen (Anderson, 2010: 251). Den dialogiske performativitet som Hayad udviser gennem kropssproget, skabte en gensidig tilpasningsproces, hvor de resterende beboere viste opmærksomhed ved at gøre plads til at hun kan ytre sig. En anden deltager fortæller under interviewet, hvordan kropssproget kan være afgørende for at kunne kommunikere: *“Men der er også en fra min bygning (...), hun kan kun tale med kroppen og snakke med kroppen... Nogle gange snakker vi i ti minutter, vi forstår hinanden.” Ali*. Vi ser, at kommunikation i Delehusene ikke kun forudsætter samme verbale udgangspunkt, men at beboerne gennem dialogisk performativitet kan indgå på et forståeligt kommunikativt niveau. Kommunikation via kroppen forudsætter gensidig opmærksomhed fra alle parter, som vi ser, i højere grad er muligt, hvis der ikke er et flertal i samtalen, som kommunikerer på samme verbale niveau.

Under fokusgruppeinterviewet oplevede vi eksempler, hvor flygtningene ikke forstod de spørgsmål, som vi stillede, hvor de danske studerende forsøgte at oversætte. På trods af at vi og de danske studerende henvendte os direkte til beboerne med flygtningebaggrund, tog de oftest ikke ordet, også selvom de havde mulighed for det. Selvom Delehusene forsøger at fremsætte et lige udgangspunkt blandt beboerne, er det tydeligt, hvor komplekst det er skabe et rum for lighed. Vi har en forståelse af, at de danske studerende har umiddelbare ligheder med os som interviewere, da vi er født og opvokset i Danmark, hvorfor vi kan sammenligne vores historicitet. Med historicitet mener vi den proces, som mennesket ikke kan frigøre sig fra, da vi automatisk bliver påvirket af historien (Juul & Pedersen, 2012: 405). Vi har en forståelse af, at de danske studerende, gennem dansk kultur og historie, havde et forspring i at kunne aflure og trække på et repertoire, som passede ind i den kontekst, vi havde fremsat. At beboerne med flygtningebaggrund ikke formåede at deltage lige så aktivt, kan skyldes, at de i deres historicitet ikke har kendskab til samme repertoire. På denne måde kan de rammer, vi har sat under aktiviteten fremstå som ukendt for beboerne med flygtningebaggrund. Hvis rammerne i aktiviteten fremstår som ukendt for nogle og kendt for nogle andre, er det tydeligt, at der ikke eksisterer lige forudsætninger for deltagelsen. Når forudsætningerne er ulige, kan

det forklare, hvorfor flygtningene, på trods af at de fik muligheden, ikke formåede at deltage lige så aktivt.

Når de danske studerende prøvede at oversætte udsagn, ser vi det som et forsøg på at tilpasse sig gensidigt, da deltagerne prøvede at gøre sig forståelige på samme verbale niveau. Dette lykkedes i de tilfælde, hvor flygtningene gjorde de danske studerende opmærksomme på, at de ikke havde forstået spørgsmålet. Vi vurderer, gennem flygtningenes mindre aktive deltagelse, at der har været tilfælde, hvor flygtningene ikke har gjort os og de danske studerende opmærksomme på de sproglige udfordringer. Det er derfor nødvendigt, at der er gensidig opmærksomhed blandt deltagerne under interviewet. Denne opmærksomhed er en forudsætning, hvis parterne skal indgå i dialog og oparbejde en civil socialitet. Deltagerne til interviewet var blevet udvalgt tilfældigt, og de fleste havde ikke et dybere kendskab til hinanden, hvilket kan forklare, hvorfor parterne ikke har tilpasset sig hinandens horisonter, da dette kan være en tidskrævende proces. Vi ser verbal- og nonverbal kommunikation spille en rolle i forhold til deltagernes formåen om at tilpasse sig socialt, dette som forudsætning for den sociale integration.

Flygtningekoordinatoren udtaler også, at der kan opstå misforståelser mellem beboerne grundet sproglige barrierer. Han omtaler i nedenstående citat, flygtningene som "mine borgere", da han primært har kontakten med dem:

"Problemet er også, at nogle af mine borgere (...) har en retorik der virker hårdere, end hvad den er. Der er nogle sproglige misforståelser. Men i det man får kendskab til hinanden, så imødekommer man dette." **Flygtningekoordinatoren**

Flygtningekoordinatoren fortæller, at der i konstellationen af unge med flygtningebaggrund og de danske studerende kan opstå sproglige misforståelser, vi tolker som verbale, hvor flygtningene i deres retorik kan fremstå "hårdere". Dette kan blandt andet skyldes manglende sproglige kundskaber eller kulturel diversitet, som kan medføre en mere direkte kommunikation, hvor individerne er vant til en anden sproglig jargon. Riis (2006) præciserer vedrørende kulturmødets hermeneutik at horisontsammensmeltning, i dialogen mellem individer med forskellig kulturel baggrund, kan være kompliceret. Kommunikationen kan være kompleks, da individer gennem sproget associerer visse udtryk med bestemte ting. Hvis de involverede parter ikke associerer jargonen eller udtryk til det samme, kan det medføre

misforståelser og være en barriere i horisontsammensmeltningen for parterne (Riis, 2006: 72). Dette kan altså også være en årsag til, at beboerne med flygtningebaggrunds retorik kan fremstå mere hård for de danske studerende. I det individuelle interview fortæller Mads om sproglige udtryk, der kan associeres forskelligt under interaktionerne i Delehusene:

“Alle de praktiske ting der er ved at bo sammen i hverdagen, det handler ikke om etnicitet. (...) Det kan det godt i forhold til, (...) at man ikke kan finde ud af at snakke sammen, fordi man har forskellige sproglige, sådan kulturelle baggrunde, humoren kan være forskellig. Humoren betyder rigtig meget faktisk. (...) Ironi og sådan noget, det er vi jo gode til, og i andre lande der kan det være en anden slags humor, så det kan være vildt akavet i en samtale, hvor man ikke forstår hinanden.” Mads

Han fortæller, at han kan opleve kulturelle udfordringer i hverdagen ved at have forskellige udgangspunkter for, hvordan man anvender humor. Mads ser udfordringer i forhold til brugen af ironi, som de danske studerende anvender, dette kan resultere i, at parterne ikke forstår hinanden. Det kan være et udtryk for, at nogle beboere endnu ikke i interaktionen har dannet et fælles repertoire, som kan være en årsag til, at der opstår misforståelser. Hvis beboerne lærer at afkode hinanden sprogligt, altså både i forhold til at have en “hårdere tone” og anvende den samme form for humor, kan de oparbejde en civil socialitet således misforståelser kan undgås. Dette kan ses som en måde, hvorpå de tilnærmer sig hinandens forståelser. Lykkes dette, kan beboerne skabe et fælles repertoire, hvor de indbyrdes får et fælles normativt udgangspunkt. Når beboerne lærer hinanden at kende, muliggøres det, at de kan afkode hinanden sprogligt og forstå de sproglige associationer og dermed skabe en civil socialitet. Dette giver Mads i nedenstående citat et eksempel på:

“Når man møder folk, så er det jo helt klart kommunikationen, der betyder noget (...). Man begynder at lære folk at kende (...), når man deler hverdagen. Og giver tillid til at folk kan bo sammen, så begynder alle forskellene ikke at betyde så meget. (...) Det her med at folk lærer at være sammen, det sker, (...) bare meget langsomt. På grund af alle de forskellige hverdage, som folk har.” Mads

Han beskriver, at de sproglige udfordringer i kommunikationen i begyndelsen har en væsentlig betydning, men at disse forskelle udjævnes, når beboerne lærer hinanden at kende. Skabelsen af relationer og sociale netværk muliggøres, når beboerne lærer at være sammen. Der kan i

starten af deres interaktion være udfordringer blandt andet på grund af forskellig historicitet, som kan gøre, at beboerne fortolker forskelligt. Da historiciteten er dynamisk og konstant i udvikling, kan der tilføjes ny viden og erfaringer til deres horisont, således at beboerne over tid vil kunne tilpasse sig hinanden (Juul, 2012: 133). Det er dermed ikke kun er den ene part, som skal tilpasse sig den anden parts horisont i forbindelse med de sproglige udfordringer i form af humor og have en "hårdere tone", da beboerne i fællesskab skal danne rammerne for kommunikationen. På denne måde sker der en gensidig proces, hvor de danske studerende og de unge med flygtningebaggrund har et fælles ansvar for, hvordan kommunikationen skal foregå, og hvor der ikke opstår misforståelser. Vi ser ønsket om at forstå og lære hinanden at kende, som en forudsætning for at kunne kommunikere og skabe rammen for horisontsammensmeltning. Kompetencerne i at tilpasse og udvikle fælles normer og måder at kommunikere på bliver en forudsætning for at skabe social integration, som kan være en tidskrævende proces. Vi underbygger denne pointe med erfaringerne fra det belgiske projekt Curant (*se afsnit 2.3.1*), som viste, at Curants beboere først efter et år begyndte at danne relationer. Hvis vi sammenholder de belgiske erfaringer med Delehusenes beboeres ønske om at indgå i relationer, ser vi en mulighed for, at det på sigt vil kunne lykkes at oparbejde en civil socialitet.

6.2.1.1 Opsummering

Vi vil her opsummere, hvilken påvirkning kommunikationen har for, at beboerne kan tilpasse sig hinanden.

Hvis beboerne ikke kan kommunikere verbalt og nonverbalt på et forståeligt niveau, besværliggør det, at de kan danne sociale netværk, da muligheden for at danne et fælles repertoire udfordres. Det er især i dannelsen af brobyggende netværk, at vi ser en vigtighed i at kommunikere forståeligt, da disse oftest er karakteriseret ved at være på tværs af sociale og kulturelle skel. Dermed har beboere med samme sproglige kundskaber og normer lettere ved at danne afgrænsede netværk grundet dets homogenitet. De homogene netværk kan dog fremstå ekskluderende, da det kan være svært at tilgå for beboere, der ikke har kendskab til de homogene træk i netværket.

At lære at forstå de sproglige udtryk blandt forskellige parter kan være kompliceret, da de bestemte udtryk kan associeres forskelligt efter kulturel baggrund. Derfor er et gensidigt ønske om dialog en nødvendighed for oparbejdelse af en civil socialitet og skabelsen af sociale

netværk. Dog er dette en dynamisk proces, som udvikles over tid. Vi ser det som en forudsætning at beboerne kan begå sig forståeligt kommunikativt for at opnå social integration, da minoritets- og majoritetsgrupper ikke kan sammenslutes, hvis de ikke forstår hinanden. Delanalysen viser, at det er kompleksitet at skabe lige mulighed for kommunikation.

6.2.2 Relationsdannelse gennem fælles aktiviteter

I dette afsnit vil vi analysere, hvordan beboerne danner relationer gennem fælles aktiviteter i Delehusene.

For at illustrere hvorledes en fælles aktivitet kan udspilles, beskriver Cecilie et scenarie fra en aften, hvor hun havde inviteret de andre beboere til julehygge, hvor blandt andet informanten Reza var deltagende.

*“Vi [er] ikke alle sammen fra Danmark af, så vi kender ikke alle sammen helt de danske traditioner eller sådanne spisevaner på den måde. (...) Reza kommer en lille smule for sent, så vi andre har ligesom fået lavet vores portion og puttet kanel og smør på. (...) Så begynder [vi] alle sammen at spise, også kigger vi lidt mærkeligt, for det er bare den her hvide grød, han sidder og spiser, hvor jeg så siger: “skal du ikke have kanel på?” Hvor han var sådan: “nårh, jo, det skal jeg da.” Så putter han verdens mindste portion kanel på, hvor jeg siger: “nej nej, du skal da have mere på, lad mig lige gøre det for dig” (...).” **Cecilie***

Citatet er et eksempel på hvordan en beboer aktivt i hverdagen, tager del i en fælles aktivitet og derigennem et forpligtende fællesskab, ved at invitere de andre beboere til et julearrangement. Cecilie har inviteret beboerne på tværs af kulturelle skel til risengrød, hvor beboernes kan samles.

Anderson forklarer, hvordan en vellykket interaktion forudsætter at individerne, som indgår i aktiviteten, kan gennemskue og genkende den, og på denne måde kan trække på erfaringer om, hvordan man kan agere i sådan en situation (Anderson, 2010: 250-251). Det er helt tydeligt, at Cecilie ikke oplever, at Reza har kendskab til, hvordan risengrøden skal spises. Hun hjælper Reza med at få kendskab til aktiviteten ved at vise ham, hvordan man traditionelt spiser risengrød. Ud fra Andersons (2010) teori kan man se det som en måde, hvor han lærer, hvordan man navigerer fysisk og socialt til et julearrangement. Når Cecilie lægger mærke til, at Reza ikke sammensætter retten korrekt ud fra dansk tradition og hjælper ham, samt at Reza tager imod hjælpen, sker der en gensidig tilpasning proces. Tilpasningsprocessen kan ses som

gensidig, da begge parter er opmærksomme og hjælper hinanden. Dog er vi opmærksomme på, at Reza her tillærer sig et passende repertoire under fælles aktiviteten, som er at tilpasse sig de danske juletraditioner, frem for at deltagerne i fællesskab producerer et nyt og fælles repertoire. Nogle af aktivitetens deltagere har mere erfaring under aktiviteten, som gør, at deres normer og det fælles repertoire i højere grad bliver fremtrædende. Det betyder, at Reza og andre nye deltagere tilpasser sig de danske studerendes repertoire under aktiviteten. Den ene part anser vi som erfarne, og den anden del anser vi som uerfarne, og derfor lærer den ene part den anden "spillereglerne" for aktiviteten. Dette sociale spil viser også, at der er en ubalance i relationen. Selvom der er en ubalance, formår deltagerne alligevel at tilslutte sig et fælles element, hvor Reza tilpasser sig de erfarne deltagers repertoire. Deltagerne formår i fællesskab under aktiviteten, gennem fysiske og sociale processer, at muliggøre oparbejdelse af en civil socialitet. Ovenstående er et eksempel på, hvor komplekst det kan være at indtræde og navigere i et felt, hvis den pågældende ikke har kendskab til dette.

Når Reza og de andre beboere oplever en vellykket social interaktion, bidrager det til, at de kan oparbejde en gangbar socialitet (Anderson, 2007: 252). Samarbejdet under julearrangementet skaber et fælles element for beboerne, som på sigt kan danne en helhed og derfor styrke det sociale netværk og fællesskabet i Delehusene. I interaktionen opnår flygtningene viden om de danske studerendes traditioner og spisevaner, og på den måde kan relationen mellem beboerne fremadrettet blive mere ligeværdig, hvor alle kan tage del i et fælles fundament. Fælles aktiviteterne kan derfor udligne ubalancen i interaktionen mellem beboerne, da de tilegner sig ny viden i form af "spillereglerne" og danner et fælles normativt udgangspunkt. Dette er et eksempel på, hvordan minoritets- og majoritetsgrupper i fællesskab tilslutter sig mod de danske studerendes normer under aktiviteten. Vi kan ud fra ovenstående argumentere for og imod, at dette kan ses som et eksempel på social integration. På den ene side har flygtningene og de danske studerende en vellykket interaktion, hvori der oparbejdes en civil socialitet. Men på den anden side skal beboerne med flygtningebaggrund tilpasse sig de danske studerendes normer og traditioner under julearrangementet og dermed tillære et passende repertoire.

6.2.2.1 Opsummering

Når beboerne laver fælles aktiviteter, skaber det muligheden for, at de kan lære hinanden at kende og dermed oparbejde en civil socialitet. Det kan dog være komplekst at indtræde i et felt, hvor alle deltagerne ikke kender hinanden eller normerne, da det kræver opmærksomhed for alle parter at kunne skabe fundamentet for lige deltagelse. Hvis beboerne formår at være

opmærksomme på hinanden, trods ulige forudsætninger, kan de skabe mulighederne for at oparbejde en civil socialitet. Fælles aktiviteterne spiller derfor en væsentlig rolle for at danne sociale netværk, da beboerne gennem disse kan oparbejde en civil socialitet, således de kan lære at omgås hinanden. Af denne grund ser vi, at fælles aktiviteterne er et vigtigt element i at igangsætte processer mod social integration. Uanset om det er gensidig tilpasning for alle deltagere, eller gensidigt tilpasning mod danske normer, skabes der et fælles fundament for interaktion på tværs af etnicitet, hvor beboerne gennem aktiviteterne tilegner sig kompetencer. De tillærte kompetencer giver beboerne mulighed for at indgå i ligevægtige relationer, da begge parter dermed har kendskab til det passende repertoire under aktiviteten.

6.2.3 Tætte relationer

I dette afsnit vil vi uddybe, hvordan tætte relationer kan dannes samt hvordan, der kan opstå udfordringer i dannelsen af disse. I nedenstående citat fortæller Mads om en samtale, som han havde med en af de unge med flygtningebaggrund:

“Men jeg har mødt en udenfor (...). Jeg er meget åben, og jeg kan godt lide bare at smide kortene på bordet og have samtaler, som ikke bare handler om, hvad man går og laver (...). Også snakkede vi bare om venskaber, og hvordan han håber at få venner her i Delehusene (...), fordi han savner at have venner (...). Det var en samtale, der lige pludselig blev meget dyb, så hvis folk åbner sig op, så kommer der nogle gode samtaler ud af dette.” Mads

En dyb samtale indebærer i ovenstående citat, at begge parter gensidigt tør at meningsudveksle sårbare emner. Denne forbindelse kan ses, som et indledende stadie til at danne en relation, da der gennem samtalen dannes en forbindelse mellem parterne. Mads og den anden beboers relation er her et eksempel på, hvordan to personer der ikke kender hinanden, gennem en social proces, lærer at omgås. Deres samtale omhandler betydningsfulde emner, og gennem denne dialog tilpasser de sig gensidigt. Gensidigheden i samtalen skabes ved, at begge parter tør at åbne sig op, som dermed danner basis for dybe samtaler.

Mads udtrykker, at beboeren med flygtningebaggrund savner at have venner, og han har et ønske om at have flere. Røde Kors bekræfter i en rapport, at unge flygtninge generelt oplever afsavn til venskaber, da de oftest er kommet til Danmark uden netværk, hvorfor de er i risiko for isolation og ensomhed sammenlignet med andre grupper af den danske befolkning. Der lægges især vægt på, hvordan unge flygtninge har et ønske om at få flere danske venner (Røde

Kors, 2017: 2-6). Dette aktualiserer og understreger, hvor væsentlig den sociale integration er, da fokus er på, hvordan minoriteter og majoriteter forsøger at tilpasse sig hinanden. Den gensidige meningsudveksling mellem Mads' og beboeren med flygtningebaggrund, viser elementer af, at begge har et ønske om at forstå hinanden og at indgå i en relation.

Ifølge Riis' præcision om Gadamer er det komplekst at skabe dialog, da mødet mellem to parter ikke nødvendigvis frembringer dette, hvis ønsket om det ikke eksisterer (Riis, 2006: 60). Dialog og ønsket om denne er en forudsætning for, at der kan skabes en relation. Mads uddyber dog i forlængelse af ovenstående citat, at det kan være komplekst at skabe tætte relationer i Delehusene, når beboerne er meget forskellige. Han fortæller, at han har lyst til at lære de andre beboere at kende på et mere dybdegående niveau, men det er svært, hvis de endnu ikke har dannet sociale processer for at lære hinanden at kende på venskabelig vis. Det er altså et udtryk for, at hvis beboerne ikke har oparbejdet en civil socialitet på grund af deres forskelle, kan det besværliggøre muligheden for at skabe venskabelige relationer, der kan udgøre sociale netværk.

6.2.3.1 Opsummering

Ud fra Røde Kors' rapport og Mads' citat ser vi, at flygtningene generelt har ønske om at få danske venner. I praksis kan det være komplekst at danne venskaber, når mange af beboerne er meget forskellige. Vi ser, at der på sigt dannes venskaber eller tættere relationer, hvis beboerne formår at oparbejde en civil socialitet, såfremt der eksisterer et gensidigt ønske om dialog. Hvis der er et gensidigt ønske om at indgå i dialog mellem beboerne, giver det mulighed for, at de kan danne relationer og sociale netværk.

6.2.4 Dialog som forudsætning for relationsdannelse

Vi vil undersøge vigtigheden i at sætte rammer for skabelsen af dialog, gennem de observationer, som vi gjorde os under fokusgruppeinterviewet med beboerne.

Til fokusgruppeinterviewet var informanterne udvalgt på tilfældig vis. Dette vil altså sige, at informanterne ikke er en sammentømret gruppe, men principielt aldrig kunne have mødt hinanden før. Dog fortalte deltagerne, at de på et eller andet tidspunkt, havde mødt hinanden. En af beboerne fortalte, at hun havde opfattelsen af, at alle de deltagende var socialt anlagt, da hun før havde set dem være en del af en fælles aktivitet. Til interviewet foregår følgende samtale blandt deltagerne:

“Ja, [vi] har snakket om, at det til workshopsene er dejligt, at der er så mange forskellige mennesker, og at der er fællesspisning, men jeg kunne godt tænke mig lidt mere af det (...), altså forskellige aktiviteter med mad og kulturer.” Hayad

Hvorefter de andre deltagere kommer med følgende svar:

“Det vil jeg da gerne være med til.” Mads. “Også mig.” Ea. “Ja gerne.” Ali. “Vi glæder os til invitationen.” Cecilie. “Jeg skal nok skrive til jer.” Hayad.

Hayad fortæller, at hun har et ønske om flere aktiviteter med fællesspisning, hvorefter de andre deltagere samstemmer om dette ønske. Ønsket udformer sig i interaktionen til en konkret aftale, hvor Hayad siger, at hun vil invitere de andre deltagere til fællesspisning. Fokusgruppeinterviewet kan ses som en aktivitet hvori deltagere, der ikke kender hinanden, gennem sociale processer tilpasser sig et fælles ønske. Udover ovenstående aftale inviterede deltagerne også hinanden til andre fremtidige arrangementer. Ud fra Anderson (2010) kan vi se de sociale processer opstå, når deltagerne i fællesskab gennem ovenstående dialog, bliver enige om, at de i fremtiden skal afholde flere aktiviteter. Dermed opstår der et fælles normativt udgangspunkt for, hvordan deltagerne fremadrettet kan skabe og invitere hinanden til aktiviteter. Eftersom deltagerne tilpasser sig en måde, hvorpå de kan invitere hinanden til arrangementer, skaber det mulighed for at kunne afholde flere fælles aktiviteter, som de udtrykker et ønske for. Der sker altså en social proces, hvor deltagerne i fællesskab mikrointegrerer og tilslutter sig Hayads ønske, og dermed dannes der mulighed for, at de kan oparbejde en civil socialitet under de kommende aktiviteter (Anderson, 2010: 250-252). På denne måde bliver ønsket om flere aktiviteter og dialogen en forudsætning i mødet blandt beboerne, når der skal dannes relationer.

Vi ser, at rammerne, i form af at sætte beboerne sammen i en aktivitet, spiller en væsentlig rolle, når beboerne skal danne relationer og skabe mulighed for sociale netværk. Som nævnt tidligere eksisterer der ulige forudsætninger i forholdet mellem de danske studerende og beboerne med flygtningebaggrund. Dette fordi, at det oftest er flygtningene, der skal tilpasse sig de danske studerende, da de befinder sig i Danmark, hvor det er de danske normer, der er gældende. For at der kan ske en gensidig tilpasningsproces, ser vi, at det er en nødvendighed, at flygtningene også afholder fælles aktiviteter, som Hayad foreslår. Når flygtningene afholder aktiviteter, vil det være de danske studerende, der skal tilpasse sig de gældende “spilleregler” under aktiviteten. Derfor er det vigtigt, at både flygtninge og danske studerende afholder fælles

aktiviteter, således at der kan opstå en gensidig tilpasning, hvor uligheden blandt parterne udjævnes, da parterne på skift skal tillære et repertoire afhængigt af konteksten og den sociale aktivitet (Anderson, 2010).

6.2.4.1 Opsummering

Fokusgruppeinterviewet viser, hvor vigtigt det er at skabe et rum, hvor beboerne har mulighed for at mødes til dialog, da disse beboere nødvendigvis ikke ellers ville tage del i en aktivitet sammen. Deltagelse i fælles aktiviteterne ser vi derfor som et vigtigt element, hvis beboerne skal kunne danne relationer på tværs af etnicitet, da det ligesom fokusgruppeinterviewet skaber et rum, hvor beboerne kan integrere. For at skabe en gensidig tilpasningsproces der karakteriserer social integration, er det nødvendigt at både danske studerende og beboerne med flygtningebaggrund afholder fælles aktiviteter, således at de kan tilpasse sig hinandens kulturelle forskelligheder. Dette kan medføre, at beboerne kan trække på et passende repertoire, når de interagerer på tværs af etnicitet, som forbedrer deres muligheder for at opbygge relationer.

6.2.5 Delkonklusion af andet underspørgsmål

Afsnittet vil indeholde en delkonklusion af andet underspørgsmål, omhandlende hvordan beboerne danner sociale netværk samt hvilke forudsætninger, der er for dannelsen af disse.

At beboerne kan begå sig forståeligt på samme verbale og nonverbale niveau, er en forudsætning, hvis beboerne skal danne relationer. Hvis den verbale- og nonverbale kommunikation fungerer mellem beboerne på tværs af sociale og kulturelle skel, giver det mulighed for, at de kan danne et fælles repertoire og dermed oparbejde en civil socialitet (Anderson, 2010: 250-252). Dannelsen af et fælles repertoire kommer til udtryk, når beboerne agerer efter samme normative udgangspunkt. Dette ses, når beboerne lærer at afkode hinanden sprogligt, eller når deltagerne i interviewet giver plads til, at alle har mulighed for at udtrykke sig.

Relationen mellem beboerne kan ses som uligevægtig, da flygtningene ikke har samme kendskab til de danske "spilleregler" på samme niveau som de danske studerende. Når flygtningene igangsætter aktiviteter, hvor deres kultur er dominerende under aktiviteten, kan uligevægten udlignes. Dette sker fordi, at det her er de danske studerende, der skal tilpasse sig

repertoire. Når beboerne skiftes til at afholde arrangementer, kan tilpasningsprocessen ses som gensidig, da de skiftes til at skulle tilpasse sig. Gennem gensidig deltagelse i et forpligtende fællesskab dannes et rum for dialog, hvor beboerne enten kan tilpasse sig et passende repertoire, der er fremtrædende i konteksten eller i samspil skabe et fælles nyt. Dette skaber muligheden for social integration.

Vi havde en fordom om, at beboerne, gennem et forpligtende fællesskab, havde let ved at skabe relationer på tværs af etnicitet. Vores forståelse er dog blevet nuanceret, da ovenstående viser, at det er komplekst, da der er mange aspekter og processer på spil, når beboerne interagerer. Vi ser en gensidig tilpasningsproces mellem beboerne på tværs af etnicitet, når de i fællesskab skiftes til at sætte rammerne for aktiviteten, eller når de under aktiviteter udviser opmærksomhed ved at hjælpe hinanden. Dog ser vi, at det oftest er flygtningene, som skal tilpasse sig de danske normer og værdier, som taler imod den gensidighed, der karakteriserer social integrations idealistiske form. Vi ser derfor både elementer, der taler for og imod social integration.

6.3 Analysedel 3: Hvilken betydning har skabelsen af sociale netværk for de unge med flygtningebaggrund?

Dette afsnit vil tage udgangspunkt i tredje underspørgsmål omhandlende betydningen af sociale netværk for de unge med flygtningebaggrund. Derudover vil vi undersøge vigtigheden i de sociale netværk, som led i beboernes deltagelse til workshopsene i forhold til at danne et godt naboskab. For at belyse dette vil vi anvende Putnams (2001) teori om social kapital, herunder det afgrænsende og brobyggende netværk. Vi vil derudover også supplere analysedelen med Andersens (2010) teori om civil socialitet og mikrointegration samt Andersens (2015) horisontale empowerment tilgang.

I forbindelse med ønsket om at fremme integrationen gennem relationer, udtaler den boligsociale konsulent:

“Altså hvis man taler integration som noget (...). Jeg kalder det et relations koncept, det er det, vi prøver at arbejde med, det er relationerne og netværket, fordi det er der, jeg synes vi mangler succes, hvis vi vil have en god integration af de mennesker, der kommer hertil landet.”

Den boligsociale konsulent

Her præciserer den boligsociale konsulent, hvordan integration hænger uløseligt sammen med relationsdannelse i Delehusene. Essensen af den boligsociale konsulents pointer, hænger sammen med Hamburgers måde at definere social integration på, da begge pointer omhandler gensidige sociale processer mellem minoritet- og majoritetsgrupper (Hamburger, 1997: 142). Den boligsociale konsulent lægger i citatet vægt på, hvordan han oplever, at netværket spiller en væsentlig rolle, hvis integrationen skal lykkes. Vi har i dette afsnit derfor fokus på betydningen af sociale netværk i forhold til social- og systemisk integration.

6.3.1 Buddy-ordningen

I dette afsnit vil vi analysere, hvilken betydning buddy-ordningen har for vores informanter, både i form af fordele og ulemper. I det individuelle interview udtrykker Mads sin holdning til, hvordan han oplever buddy-ordningen:

“Buddy-ordningen er rigtig fin til det der med, at man vil sørge for, at alle har nogle at snakke med. Altså min buddy kan jo også selvom vi ikke er venner og ikke snakker sammen (...) altid

skrive til mig eller komme ned til mig og banke på, og jeg kan altid skrive til ham (...). Jeg har også skrevet herunder corona situationen til min buddy, hvis der er noget, han vil spørge om, eller snakke om, eller at han vil have forklaret, så er jeg mega klar (...). Og jeg har sendt dokumenter til ham på hans sprog, hvor der er forklaret om corona.“ Mads

Mads fortæller i citatet, at han primært bruger buddy-ordningen i forhold til praktiske elementer i hverdagen. Han uddyber, at den er med til at sikre, at alle har en person, som de kan gå til. Mads har derudover givet sin buddy information om COVID-19 i forbindelse med nedlukningen af Danmark dette forår.

Ifølge Putnam dannes netværk, når individer deltager aktivt i organisationer, som skaber grund for fælles normer og forpligtelser, der binder individerne sammen (Putnam, 2001: 17-18). Der bliver dermed skabt et netværk, da Mads og hans buddy gennem buddy-ordningen i et forpligtende fællesskab danner en relation på baggrund af de praktiske elementer. Dog nævner Mads, at han ikke har en venskabsrelation med sin buddy. Men vi ser alligevel dette netværk som et element der støtter op omkring den demokratiske dannelse, altså viden om, den danske velfærdsmodel, systemforståelse, uddannelsessystem og civilsamfund (Venligbolig, 2018: 17). Dette fordi Mads oplyser sin buddy om de nyindførte regler i samfundet. Relation mellem Mads og hans buddy kan vi se have ligheder med det brobyggende netværk. Dette netværk er ligesom Mads' buddy-relation præget af forskelligheder, hvorpå mennesker fra forskellige kulturelle baggrunde kan indgå i en relation. Denne relation har stor betydning i forhold til individets situation, da den pågældende kan tilgå nye informationer og muligheder (Putnam, 2018: 17-18). Når Mads tager kontakt til sin buddy med henblik på informativ støtte, forbedres den pågældende buddys position uden for Delehusene, i det at vedkommende er bedre rustet til at kunne navigere i samfundets nye og ændrede rammer og regler under COVID-19. Forskning fra Røde Kors viser, at der generelt tegnes et billede af, at flygtninge der indgår i relationer med danskere, får de bedre kendskab til dansk kultur og demokratisk forståelse, bedre danskundskaber og øvrig tilknytning til samfundet (LG Insight, 2019: 10-11). Forskningen fra Røde Kors og Mads' beskrivelse af buddy-ordningen viser begge elementer af informativ støtte. Vi ser derfor relationen mellem danskere og flygtninge som et positivt element for at opnå større tilknytning til velfærdssamfundet og dermed større mulighed for integration på et systemisk niveau.

Cecilie beskriver i nedenstående, hvordan hun oplever sin buddy-relation:

*“Altså jeg har egentlig lavet ret mange ting med min buddy, men det kommer nok ikke bag på nogen, eller kommer som nogen overraskelse (...). Altså jeg føler bare det er sådan en helt naturlig venskabsrelation (...). Vi har købt sådan lidt accessoires til lejligheden (...), så var det, at vi indrettede vores lejligheder sammen” **Cecilie***

Her fortæller Cecilie, at hun har et nært forhold til sin buddy, og modsat Mads beskriver hun relationen som værende en naturlig venskabsrelation. Cecilie har opbygget en gensidig tilpasningsproces med sin buddy, der afspejles i måden deres relation fungerer i praksis. Cecilie og hendes buddy hjælper hinanden med at indrette deres lejligheder. Med udgangspunkt i Hamburgers (1997) definition af social integration, kan vi argumentere for, at der i Cecilies relation til hendes buddy sker en gensidig tilpasning mellem en minoritet og en majoritet. Den gensidige tilpasning ser vi opstå, når de hjælper hinanden med at indrette lejlighederne. Gensidigheden danner også basis for venskabet i relationen. Ali beskriver også sin buddy-relation som værende et venskab: *“Mine buddies er to drenge, vi er meget tætte venner (...) Jeg har lige lavet nogle aftaler, hvor vi skal mødes med hinanden (...) [Vi skal] spise sammen [og] drikke noget sammen” **Ali***. Ifølge Putnam defineres et afgrænset netværk lig med Ali og Cecilies beskrivelser. Netværket er her præget af et stærkt socialt bånd, der fungerer som en slags “lim” (Putnam, 2001: 17-18). Her præciserer Ali og Cecilie, at de gør brug af deres buddy-relation på anden vis end Mads. Deres buddy-relation er ikke i samme grad bygget op omkring udelukkende at være en forpligtigelse, men derimod en venskabsrelation.

Cecilie fortæller, hvordan hun i hverdagen gør brug af sine buddies: *“Nu tjekker jeg lige lidt op mere med dem, fordi jeg har lidt ekstra opgaver, og fordi jeg bor alene, så derfor bruger vi hinanden lidt som støtte til det”*. **Cecilie**. De gør brug af hinanden på et venskabeligt plan, der indeholder støtte til hverdagens udfordringer som for eksempel at bo alene. Putnam beskriver, at det afgrænsede netværk er en fordel, når individet skal udvikle gensidig tillid og solidaritet, med henblik på social og psykologisk støtte (Putnam, 2001: 17), som Cecilie giver og får gennem sine buddies. Ud fra det afgrænsede netværk kan vi argumentere for, at Cecilies og hendes buddies hverdagsliv i Delehusene kan være mere “overskueligt”. Dette fordi at Cecilie og hendes buddies kan trække på gensidig støtte i deres hverdag. Denne støtte kan defineres med udgangspunkt i Putnams forklaring af Briggs begreb “getting by”, der med andre ord kan oversættes til at kunne håndtere eventuelle udfordringer i hverdagen (Putnam, 2001: 18).

Udfordringerne der kan være ved at bo alene i hverdagen, imødekommer Cecilie og hendes buddies ved at gøre brug af hinanden, altså ved “getting by”.

Cecilie beskriver i interviewet, at hun har haft mulighed for at ønske sin buddy, og at ønsket er blevet indfriet. De andre deltagere fortæller, at de ikke har haft mulighed for at ønske, eller har fået indfriet deres ønsker om deres buddy. Cecilies mulighed for egen bestemmelse i sit valg af buddy kan have indflydelse på, hvorfor hendes relation er tættere og ses som afgrænset. Hayad fortæller modsat Cecilie, hvordan hun ikke har fået indfriet sit ønske. I forlængelse af dette fortæller Hayad, at hun ikke har set sin buddy siden workshopsene og uddyber: *“Men der er ikke nogen relation (...). Jeg har kun set min buddy én gang til workshoppen, jeg har ikke set hende siden.”* **Hayad**

Cecilies og Hayads modsatrettede fortællinger om relationen til deres buddies, ser vi have relevans i form af at kunne ønske og have medbestemmelse for, hvem deres buddy skal være. Vi ser det indledende ønske om at skabe en relation lig med Riis’ præcision af Gadammers dialog begreb, hvor ønsket om at indgå i dialog er en forudsætning for et vellykket møde (Riis, 2006: 60). Det har dermed særlig relevans, at beboerne selv kan ønske deres buddy, da vi ser en sammenhæng mellem et indfriet ønske og en nær buddy-relation. Den boligsociale konsulent lægger vægt på, at han ikke kan tvinge beboerne til at være venner, men at der skal være en gensidig lyst til at indgå i en relation. Dette indikerer, at det ikke er muligt at mobilisere beboernes ressourcer og ændre deres handlemuligheder, således at de kan gøre brug af deres buddy-relation. Hermed vil relationen mellem beboerne ikke udelukkende kunne bæres af, om den boligsociale konsulent formår at motivere beboerne til at indgå i dialog. Såfremt der ikke eksisterer et ønske om at indgå i dialog eller at være venner, kan dannelsen af sociale netværk være vanskelig at opnå.

Putnam beskriver det afgrænsende netværk som indadvendt og præget af homogenitet, hvor medlemmerne ligner hinanden (Putnam, 2001: 17-18). Selvom Cecilie og hendes buddy ikke udefra set ligner hinanden i form af etnicitet, beskriver hun alligevel venskabet som naturligt, hvor de samles om fælles elementer, såsom at indrette deres lejligheder, altså aktiviteter som begge parter finder naturlige. Det afgrænsede netværk kan også være præget af følelsesmæssig homogenitet. Ea bekræfter i fokusgruppeinterviewet pointen om, at venskabsrelationen bygger på fælles interesser:

“Jeg tror, det er det der med at finde ud af, hvad der interesserer os begge to og finde et fællesskab ud fra, hvad vi har af interesser, for det er det, jeg normalt bygger en relation på (...).” Ea

Her fortæller Ea, at hun normalt bygger relationer ud fra fælles interesser. Det er hermed ikke nødvendigvis det kulturelle bagland, som er rammesættende for den nære relation og det afgrænsede netværk. Homogeniteten kan altså skabes ud fra andre fællestræk, hér fælles interesser eller ønsker i venskabsrelation, som Cecilie beskriver, hvorfor hun betragter relationen som værende naturlig. Mads, bekræfter herudover pointen i fokusgruppeinterviewet og siger: *“Det er lige meget, hvor vi er fra.” Mads.* Det er dermed ikke beboernes kulturelle bagland eller etnicitet, der er afgørende, så længe relationen bygger på fælles ønsker og elementer, har beboerne mulighed for at danne nære relationer. Med nære relationer mener vi det, som kendetegner det afgrænsede netværk (Putnam, 2001: 17-18). Fælles ønsker og interesser giver beboerne mulighed for at kunne opbygge relationer, der kan udgøre sociale netværk af afgrænset karakter. Når beboerne i fællesskab har dette gensidige ønske, kan vi se det som en måde, hvor de tilpasser sig hinanden socialt på tværs af adfærd og holdninger, som bidrager til social integration.

6.3.1.1 Opsummering

Vi havde en fordom om, at det ville være let for beboerne at opbygge en venskabsrelation i buddy-relationen. Med fordom tager vi Gadammers definition, som omhandler en dom, der er fældet på forhånd, før vi har undersøgt alle afgørende momenter, denne kan både være positiv og negativ (Juil, 2012: 122-128). Vores fordomme er blevet nuanceret og udviklet gennem informanternes udsagn og Putnams (2001) teori, da det kan være besværligt at opbygge en venskabsrelation, altså et afgrænset netværk, hvis buddy-relationen ikke bygger på fælles interesser og ønsker. Det afgrænsede netværk kan ikke alene opstå på baggrund af de boligsociale medarbejders forsøg på at skabe dialog mellem beboerne, hvis der ikke eksisterer et fælles ønske om det. Buddy-relationen kan i højere grad fungere i forbindelse med den praktiske del, altså elementet vedrørende demokratisk dannelse og det brobyggende netværk, da denne ikke nødvendigvis behøver at indeholde en tæt venskabsrelation, men derimod fastsatte rammer. Selvom buddy-ordningen har faste rammer, i form af at hjælpe hinanden gennem et forpligtende fællesskab, er det alligevel ikke alle fokusgruppeinterviewets deltagere, som har mødt med deres buddy. Dette på trods af, at buddy-ordningen er en del af et forpligtende fællesskab.

6.3.2 Workshops og naboskab

I dette afsnit vil vi udfolde, hvilken betydning workshopsene har som led i at skabe et godt naboskab i det forpligtende fællesskab.

Den boligsociale medarbejder fortæller, at Delehusene afholdte workshops, inden beboerne flyttede ind. Her havde de mulighed for at møde hinanden samt at få kendskab til Delehusene. Vi ser workshopsene have til formål at skabe bevidsthed om, hvordan beboerne kan gøre brug af hinanden. Når de boligsociale medarbejdere skaber denne bevidsthed, kan de ændre beboernes handlemuligheder, således de lettere kan danne relationer.

Cecilie fortæller om nogle af de elementer, der har haft indflydelse på hendes indflytning i Delehusene. Hun lagde vægt på, hvordan workshopsene havde fungeret som et positivt led i forhold til hendes relation til de andre beboere. Hun beskriver:

“Jeg føler, at jeg har ret mange venner eller har folk jeg godt kan lide at snakke med, som jeg har mødt (...) til de her workshops. Det gav i hvert fald mig en tryghed i, at nu var jeg ikke alene.” Cecilie

Workshopsene har været med til at skabe tryghed og styrke naboskabet, fordi Cecilie befinder sig iblandt en masse beboere, som hun har mødt gennem workshopsene. Ali understøtter hendes pointe: *“Vi møder hinanden til workshopsene og lærer hinanden at kende, så nu ved jeg, hvem mine naboer er.” Ali.* Faktoren i at beboerne har lært hinanden at kende til workshopsene, gør, at beboerne ved, at de kan gøre brug af hinanden. Andersen beskriver, at horisontale empowerment processer omhandler at styrke netværk indadtil mellem individer på samme niveau, blandt andet i forhold til at støtte tillidsopbygning, så de kan handle kollektivt (Andersen, 2018: 73-74). Vi ser, at de boligsociale medarbejdere gennem workshopsene har givet beboerne mulighed for at møde hinanden, således deres handlerum kan ændres, hvor de kan gøre brug af hinanden i naboskabet.

Cecilie beskriver i forlængelse af ovenstående, at beboerne holder øje med lejlighederne i Delehusene, således de kan undgå indbrud, da alle kender hinanden. Beboerne er generelt mere villige til at hjælpe i lokalområdet, fordi de genkender hinanden. Mads fortæller i forlængelse af dette: *“Det er faktisk vildt trygt, at det er så socialt her, på en eller anden måde” Mads.* På

denne måde hænger det sociale aspekt i, at beboerne kender hinanden sammen med følelsen af tryghed, som dermed bliver et fælles fundament for alle i Delehusene. Når beboerne holder øje med hinanden, kan vi se en form for gensidighed udspille sig i deres sociale netværk. Cecilie uddyber følgende om naboskabet:

“Altså det er jo sindssygt fedt, at hvis du mangler noget, så er der altid nogen, du kan låne det af. Her den anden dag manglende jeg en dåseåbner, det kunne jeg bare låne (...). Jeg har selv lånt min støvsuger ud flere gange (...). [Og] jeg var ude at gå en tur her med min nabo, da han skrev, at (...) [han] havde brug for at komme lidt ud at gå og bare snakke med nogen (...) Der er sindssygt meget støtte herude mellem beboerne, men kan altid få hjælp.” **Cecilie**

Cecilie lægger vægt på, hvordan de som beboere i Delehusene, hjælper hinanden på kryds og tværs med praktiske og sociale elementer, her både at holde øje, men også at låne hinandens genstande. Der er ud fra hendes opfattelse meget støtte mellem beboerne, og der er altid nogen, man kan spørge om hjælp. Når Cecilie og de andre beboere, tager del i det forpligtende fællesskab og støtter op om hinanden i hverdagen gennem gensidige tjenester, kan det ud fra Putnams (2001) teori ses som en måde, hvorpå beboerne opbygger sociale netværk. Beboerne holder øje med hinandens lejligheder i forhold til indbrud og låner hinandens genstande. På denne måde skabes der et fælles normativt udgangspunkt for, hvordan beboerne i Delehusene skal agere i form af gensidige forpligtelser, som her er tjenester og hjælp. Ønsket om at gengælde hverdagstjenester bliver her en cirkulær proces om gensidighed, hvor beboerne kan få hjælp på kryds og tværs.

Putnam beskriver, hvad gensidighed kan bidrage til i et netværk: *“Networks of community engagement foster sturdy norms of reciprocity: I’ll do this for you now, in the expectation that you (or perhaps someone else) will turn the favor.”* (Putnam, 2001: 15). Vi oversætter citatet med følgende: ”Jeg gør det her for dig med forventning om, at du, eller andre, vil gengælde tjenesten.” Vi ser med udgangspunkt i beskrivelsen om gensidighed, at når beboerne opbygger et kendskab til hinanden, skaber det tryghed. Vi kan dermed argumentere for, at gensidigheden igangsætter en cirkulær proces gennem beboernes ønske om at hjælpe hinanden, ved at holde øje i boligområdet samt andre praktiske og sociale elementer. Denne gensidige tillid og tryghed er nogle af de følelsesmæssige aspekter, som de boligsociale medarbejdere forsøger at skabe gennem workshopsene, da beboerne herigennem lærer hinanden at kende. Gensidigheden skaber en cirkulær proces, der gør at beboerne i fællesskab danner det, som Anderson

karakteriserer som et fælles repertoire, altså en fælles måde at handle på (Andersen, 2010: 252-253). Det fælles repertoire bliver her, hvordan beboerne agerer som gode naboer i Delehusene. At være gode naboer består i at hjælpe hinanden, dette i form af at bidrage til at holde øje i boligområdet samt at give og modtage social- og praktisk hjælp. Gennem det gode naboskab, ser vi, at beboerne oparbejder en civil socialitet, hvori de lærer at omgås hinanden, da de trækker på samme repertoire. I dette tilfælde er gensidighed en tilpasningsproces mellem minoritets- og majoritetsgrupper, da beboerne tilpasser sig hinandens adfærd og holdninger om at være en god beboer i Delehusene. Ovenstående ser vi som et eksempel på, hvordan beboerne på tværs af etnicitet, bidrager til processer mod social integration.

6.1.2.1 Opsummering

Workshopsene bidrager til, at beboerne, gennem et forpligtende fællesskab, lærer hinanden at kende inden indflytning, som kan skabe tryghed og tillid mellem dem. Når de boligsociale medarbejdere formår at igangsætte horisontale empowerment processer, hvor beboerne skaber en cirkulær proces for tillid og gensidighed i Delehusene. Den cirkulære proces styrker beboernes netværk indadtil, da de gensidigt tilpasser sig hinandens adfærd i form af at være en god nabo. Det gode naboskab bygger her på praktisk og social hjælp, samt at holde øje med hinandens lejligheder, når beboerne ikke er hjemme, som skaber tryghed for beboerne i Delehusene. Denne gensidige tilpasning sker ud fra ideen om det gode naboskab, og er derfor et led i en proces mod social integration, da beboerne tilpasser sig hinandens adfærd og holdninger.

6.3.3 Delkonklusion af tredje underspørgsmål

Her vil vi lave en delkonklusion af tredje underspørgsmål, der har til formål at undersøge, hvilken betydning skabelsen af de sociale netværk kan have for flygtningene i Delehusene.

Vi havde en fordom om at beboerne gennem deres deltagelse i et forpligtende fællesskab, formåede at danne venskabsrelationer i deres buddy-relation. Dog er vores fordom blevet nuanceret, da det kan være komplekst at gøre brug af sin buddy på et venskabeligt plan. Det kan for nogle være svært at opbygge netværk gennem buddy-ordningen, hvis der ikke foreligger et gensidigt ønske om denne interaktion og relation. Vi ser at den praktiske del af buddy-ordningen i form af informativ støtte, er lettere at danne, da den i højere grad er baseret på fastsatte rammer end ønsket om en nær relation. Workshopsene støtter beboerne i, at de får mulighed for at lære hinanden at kende inden indflytning, som skaber en tryghed og tillid for

dem. Gennem trygheden og tilliden skaber beboerne et gensidigt fundament for et godt naboskab, hvori der opstår en cirkulær proces, som beboerne kan bruge til at opnå social og praktisk støtte på tværs af etnicitet. Af denne grund kan vi se den cirkulære proces som et led i social integration.

Kapitel 7: Diskussion

I kapitlet vil vi diskutere vores analyseresultater i kombination med Hamburgers (1997) integrations forståelse samt Olwig og Pærregaards (2010) udlæg af den latinske integrationsforståelse.

I projektet ser vi overordnet den sociale tilpasning mellem de danske studerende og flygtningene i Delehusene udspille sig på forskellige på måder. Der blev dannet et gennemgående billede af, at beboerne med flygtningebaggrund enten tilpasser sig de danske studerendes normer eller omvendt. Den sidste måde omhandler, hvordan de danske studerende og flygtningene tilpasser sig hinanden gensidigt og danner et nyt fælles udgangspunkt.

Hamburger anskuer social integration som en gensidig tilpasningsproces mellem minoritets- og majoritetsgrupper (Hamburger, 1997: 142). Denne definition sammenligner vi med Olwig og Pærregaards beskrivelse af integrationsbegrebets oprindelige latinske form, hvor de beskriver integration som at indlemme, tilpasse og optage noget eller nogen, som en del af en større helhed (Olwig & Pærregaard, 2010: 17). Med udgangspunkt i Hamburgers (1997) definition af social integration ser vi den gensidige tilpasningsproces mellem beboerne, når de i samspil danner et fælles nyt repertoire. Vi kan se tilpasningsprocessen som uklar, da der ikke eksisterer nogle entydige og klare opsatte krav for, hvornår der opnås en tilpasning mellem minoriteter og majoriteter i sociale sammenhænge.

Med udgangspunkt i social integrations idealistiske forståelse om gensidig tilpasning kan det diskuteres, om dette er muligt, når flygtningene oftest tilpasser sig de danske studerendes fælles repertoire. Olwig og Pærregaard (2010) beskriver, at integration i sine latinske rødder handler om at tilpasse sig, uanset om det er gensidig tilpasning, eller om det er tilpasning til bestemte normer. Når flygtningene tilpasser sig de danske normer, kan det ses som, at de formår at blive en del af en større helhed. Helheden er her det danske velfærdssamfund, hvor flygtningene bliver en del af dette, når de tilpasser sig normerne. Men hvornår er integration gensidig tilpasning mellem minoritet og majoritet, eller en tilpasning til det danske samfund - og bliver den gensidige tilpasning mellem minoritet og majoritet en utopi?

Delehusenes forpligtende fællesskab og rammerne herfor var tydeligt opsat i integrationskonceptet. Disse tydeligt opsatte mål vedrører venskaber, integration og

demokratisk dannelse (Venligbolig Plus, 2018: 4). Disse temaer har et fundament i danske normer og værdier, da integrationskonceptet henviser til demokratisk dannelse, som omhandler, hvordan beboerne formår at indgå og tage del i den danske velfærdsmodel (Venligbolig Plus, 2018: 17). I integrationskonceptet ser vi, at der generelt er et overrepræsenteret fokus af kerneværdier fra dansk kultur. Dette er nødvendigvis ikke ensbetydende med, at integrationskonceptets beskrevne normer og værdier kan være de samme som hos flygtningene. Her besværliggøres den sociale integration allerede i sin idealistiske form. Da der her er en bestemt gruppe, altså flygtningene, som skal tilpasse sig de danske studerendes normer og værdier. Udgangspunktet ses dermed ikke som ligevægtigt. Dog tillægges Delehusenes beboere et ansvar i form at tage del i et forpligtende fællesskab, hvilket vil sige, at de får et medansvar i at løfte integrationsopgaven. Medansvaret indebærer, at flygtninge og danskere har et gensidigt ansvar, hvilket taler ind i en form for gensidig tilpasning.

Med udgangspunkt i Integrationsloven, ser vi, at dette står i kontrast til det generelle krav om, at flygtningene har ansvar for egen integration, uden forpligtelser for danskerne, jævnfør Integrationsloven § 1 stk. 1 (Integrationsloven, 2020). Per H. Jensen (*herefter nævnt Jensen*), professor på Aalborgs Universitet, pointerer, at fokus her er på, hvordan flygtninge tilegner sig en forståelse om det danske samfunds normer og værdier. Han forklarer ydermere, hvordan Integrationsloven ikke stiller krav til, hvordan danskere har en rolle i at sikre den gensidige tilpasning og relation mellem flygtninge og danskere (Jensen, 2007: 404). Her adskiller Delehusene sig fra den gældende lovgivning, da de netop stiller krav til de danske studerende gennem et forpligtende fællesskab om at inddrage flygtningene i deres hverdag. Dette taler ind i en form for social integration gennem gensidig tilpasning, da der stilles krav til begge parter, altså både beboerne med flygtningebaggrund og de danske studerende. Dog kan man i Delehusene alligevel ikke tale social integration i sin idealistiske form, da flygtningene automatisk vil være nødsaget til indordne sig efter majoritetskulturen, altså de parametre som angives i integrationskonceptet. Det beskrives samtidig i integrationskonceptet, at et forpligtende fællesskab også har til formål at skabe et fælles fundament for, hvordan beboerne på tværs af etnicitet i fællesskab bør danne en dagligdag (Venligbolig Plus, 2018: 7-8). Denne del taler ind i social integrations egentlige hensigt. Vi ser delelementer i social integrations idealistiske form, når beboerne danner fælles nyt passende repertoire. Dette ses blandt andet, når beboerne på tværs af etnicitet i fællesskab danner rammerne for det gode naboskab gennem gensidig tillid.

De processer hvor beboerne med flygtningebaggrund tilpasser sig de danske studerendes passende performative repertoire, ser vi som en ny form for integrationsproces, der sammenslutter minoritets- og majoritetens forskelligheder. Jensen (2007) forklarer dette som et smeltedigelsamfund, som er præget af, hvordan forskellige etniske grupper løbende tilpasser sig hinanden. Minoriteter må opgive noget af sig selv for at blive integreret i majoritetssamfundet. Majoritetssamfundet skal samtidig være åben for at blive påvirket af de kulturelle og værdimæssige forskelligheder (Jensen, 2007: 405). Dette understreger, hvordan den sociale integration og integration generelt udspiller sig i Delehusene. Vi ser derfor, den sociale integration i sin idealistiske form nærmer sig utopiske tilstande, da tilpasningsprocessen oftest vil bære præg af, at den ene part i en eller anden grad vil tilpasse sig den anden. Tilpasningen i Delehusene mellem minoritets- og majoritetsgruppen, udspiller sig ved, at flygtningene er nødt til at give afkald på noget af deres egen kultur i den sociale kontekst blandt andet i form af sprog, hvor majoriteten samtidig pålægges et ansvar i at løfte integrationsopgaven. Vi ser den sociale integration i Delehusene som en sammenslutning af de processer, hvor flygtningene tilpasser sig de danske studerendes fælles repertoire og derfra danner et nyt fælles.

Ideen ved at Delehusene sammensætter flygtninge og danskere, hvor der stilles krav til begge parter, ser vi som funktionel til at sætte ukendte parter i forbindelse med hinanden. Dette spiller en væsentlig rolle for, at integration kan skabes. Uanset om vi taler integration som en ensidig- eller gensidig proces, skaber et møde med fælles ansvar mellem minoriteter og majoriteter forudsætninger for, at de kan samles som en helhed.

Kapitel 8: Konklusion

I dette kapitel vil vi præsentere vores analyseresultater for at kunne besvare vores problemformulering. Specialet har til formål at undersøge, hvordan integrationskonceptet Delehusene, kan bidrage til integration af unge flygtninge gennem et forpligtende fællesskab og sociale netværk.

Undersøgelsen viser, at det i Delehusene er vigtigt at have boligsociale medarbejdere til at sammensætte flygtninge og danskere, således de motiveres til at indgå i dialog gennem et forpligtende fællesskab. Flygtningene og de danske studerende har et lige ansvar for at tage del i dette. Vores fordomme er blevet nuanceret og udvidet, da relationerne mellem beboerne viste sig at have ulige forudsætninger for at tage del i det forpligtende fællesskab. Forudsætningerne ses som ulige, da flygtningene ikke har det samme kendskab til de overordnede normer og værdier i Delehusene, som blandt andet bygger på danske sprogkunderskaber, dansk humor og "hygge" samt demokratisk dannelse. De danske studerende har et bedre kendskab til ovenstående, og har derfor et ansvar i at hjælpe flygtningene til at tage del i fællesskabet, således de ulige forudsætninger i højere grad udlignes. Beboernes deltagelse i et forpligtende fællesskab skaber et rum for dialog, gensidighed og tillid, hvor de kan tilpasse sig, således de handler efter samme overordnede normer og værdier.

Vi ser, at der både kan være ensidige- og gensidige tilpasningsprocesser mellem beboerne. Den ensidige tilpasningsproces omhandler, at flygtningene tilpasser sig de danske studerende. Mens den gensidige omhandler, at de danske studerende og flygtningene tilpasser sig i fællesskab, både i form af at danne et fælles nyt udgangspunkt, eller på skift tilpasse sig hinanden gennem aktiviteter. Begge tilpasningsprocesser muliggør dannelsen af sociale netværk, dog betinger dannelsen, at beboerne har oparbejdet en civil socialitet, som kan være en tidskrævende proces. Dette forudsætter, at der er et gensidigt ønske om at interagere, da et møde mellem forskellige kulturer nødvendigvis ikke vil igangsætte tilpasningsprocesser. Formår beboerne at oparbejde en civil socialitet, kan de danne relationer med hinanden med enten social, psykologisk og/eller informativ støtte, hvilket kan skabe mulighed for, at parterne kan sammenslutes og positionere sig anderledes i samfundet. Dannelsen af sociale netværk er derfor en forudsætning for, at social- og systemisk integration kan lykkes for de unge flygtninge. Hermed kan beboerne i fællesskab løfte ansvaret for integration.

Kapitel 9: Litteraturliste

9.1 Bøger

- Andersen, I. (2014). Lidt om bogen kort om metode og vidensproduktion. (Side 13-33). I Andersen, I. *Den skinbarlige virkelighed*. (5. udgave, 2. oplag). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Andersen, I. (2019). Introduktion i samfundsvidenskabelig metode. (Side 15-40). I Andersen, I. *Den skinbarlige virkelighed*. (6. udgave). Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Andersen, J. (2015). Empowerment, kritisk teori og aktionsforskning. (Side 69-85). I Kjærgaard, H. *Social- og specialpædagogik*. (1. udgave). Akademisk Forlag, København.
- Anderson, S. (2010). Fælleshedens gave og trumfkort - mikrointegration i midlertidige fællesskaber. (Side 249-269). I Olwig, K. F. & Pærregaard, K. *Integration, antropologiske perspektiver*. (2. oplag). København: Museum Tusulanum Forlag.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2010). Introduktion. (Side 17-24). I Brinkmann, S. & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder. En grundbog*. (1. udgave, 4. oplag). København: Hans Reitzels Forlag.
- Danneris, S. & Monrad, M. (2018). Litteraturgennemgang. (Side 61-82). I Olesen, S. P. & Monrad, M. *Forskningsmetode i socialt arbejde*. (1. udgave, 1. oplag). København: Hans Reitzels Forlag.
- Hamburger, C. (1997). Etniske minoriteter og social integration. (Side 135-168). I Zeuner, L. *Social integration*. København: Socialforskningsinstituttet 97:9.
- Juul, S. (2012). Hermeneutik. (Side 107-124). I: Juul, S. & Bransholm Pedersen, K. *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. (1. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.
- Juul, S. & Pedersen, K. B. Videnskabsteoretiske retninger og projektarbejdet. (Side 399-430). I: Juul, S. & Bransholm Pedersen, K. *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori*. (1. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kristiansen, S. & Krogstrup, H. (2005). Faser og trin i deltagende observation (Side 124-164). I Kristiansen, S. & Krogstrup, H. *Deltagende observation*. (2. udgave, 1. oplag). København: Hans Reitzel Forlag.

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Etiske spørgsmål i forbindelse med interview. (Side 79-95). I Kvale, S. & Brinkmann, S. *Interview - Introduktion til et håndværk*. (2. udgave, 1. oplag). Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Interviewvariationer. (Side 163-179). I Kvale, S. & Brinkmann, S. *Interview - Introduktion til et håndværk*. (2. udgave, 1. oplag). København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). Interviewanalyser med fokus på mening. (Side 223-242). I Kvale, S. & Brinkmann, S. *Interview - Introduktion til et håndværk* (2. udgave, 1. oplag). København: Hans Reitzels Forlag.
- Monrad, M. (2018). Analyse af tal. (Side 203-230). I Olesen, S. P. & Monrad, M. *Forskningsmetode i socialt arbejde*. (1. udgave, 1. oplag). København: Hans Reitzels Forlag.
- Olesen, S. P. & Monrad, M. (2018). Kvalitet og kritik. (Side 293-318). I Olesen, S. P. & Monrad, M. *Forskningsmetode i socialt arbejde*. (1. udgave, 1. oplag). København: Hans Reitzels Forlag.
- Olwig, K. F. & Pærregaard, K. (2010). Integration - antropologiske perspektiver. (Side 9-31). I Olwig, K. F. & Pærregaard, K. *Integration, antropologiske perspektiver*. (2. oplag). København: Museum Tusulanum Forlag.
- Per H. Jensen (2007). Indvanderne og integrationens dimensioner i et policyorienteret perspektiv (Side 401-424). I G. Alsmark, T. Kallehave & B. Moldenhawer (red) *Inklusions- og eksklusionsprocesser i Skandinavien*. Göteborg & Stockholm: Makadam Förlag.
- Putnam, D. R. (2001). Thinking about Social Change in America. (Side 8-25). I Putnam, D. R. *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster
- Riis, A. H. (2006). Hans-Georg Gadamer - filosofisk hermeneutik og kulturmøde (Side 15-21). I Riis A. H. *Kulturmødets hermeneutik* (1. udgave). Højbjerg: Forlaget Univers.
- Riis, A. H. (2006). Kulturforståelse - et fortolkningsproblem (Side 30-58). I Riis A. H. *Kulturmødets hermeneutik*. (1. udgave). Højbjerg: Forlaget Univers.
- Riis, A. H. (2006). Dialogbegrebet (Side 60-80). I Riis A. H. *Kulturmødets hermeneutik*. (1. udgave). Højbjerg: Forlaget Univers.

9.2 Elektroniske kilder

- Curant (2018). *CoHousing and case management for unaccompanied young adult refugees in Antwerp*. CeMIS, Universiteit Antwerpen. Lokaliseret d. 19 februar 2020 på: https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:Vd-gssKe2GQJ:scholar.google.com/+Cohousing+CURANT&hl=da&as_sdt=0,5
- Curant (2019): *CoHousing and case management for unaccompanied young adult refugees in Antwerp*. CeMIS, Universiteit Antwerpen. Lokaliseret d. 19 februar 2020 på: <https://biblio.ugent.be/publication/8644386/file/8644387>
- Dansk Flygtningehjælp (2020): *Om integration i Danmark*. Dansk Flygtningehjælp. Lokaliseret d. 1. maj 2020 på: <https://flygtning.dk/om-dfh/det-mener-dfh/om-integration-i-danmark>
- Dansk Flygtningehjælp (2020): *25 spørgsmål og svar om flygtninge*. Dansk Flygtningehjælp. Lokaliseret d. 29. maj 2020: <https://flygtning.dk/nyheder-og-fakta/25-sp%C3%B8rgsm%C3%A5l-og-svar-om-flygtninge>
- Ejrnæs, M. (2002): *Etniske minoriteters tilpasning til livet i Danmark – forholdet mellem majoritetssamfund og etniske minoriteter, AMID Working Paper Series 18/2002*. Aalborg Universitet. Lokaliseret d. 30. april 2020 på: https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/17464705/AMID_wp_18
- Heinze, A. (2017). *Fællesskaber integrerer unge flygtninge*. Kommunen. Lokaliseret d. 3. maj 2020 på: <https://kommunen.dk/blog/faellesskaber-integrerer-unge-flygtninge/>
- Lasgaard, M. (2010). *Ensomhed i en social verden*. Syddansk Universitet. Lokaliseret d. 10. marts 2020 på: <https://tidsskrift.dk/psyke/article/view/8456>
- LG Insight. (2019). *Evaluering: Projekt af Røde Kors og Dansk Flygtningehjælp. Venner Viser Vej. Integration af nyankomne flygtninge*. LG Insight og Røde Kors. Lokaliseret d. 18. februar 2020 på: https://www.rodekors.dk/sites/rodekors.dk/files/2019-09/Venner%20Viser%20Vej_Slutevaluering_LG%20Insight_%20marts%202019%20TRYK.pdf
- Moos-Bjerre (2018). *Unge deltagelse i civilsamfundets fællesskaber. Kortlægning for Tuborgfondet*. Tuborgfondet. Lokaliseret d. 9. marts 2020 på: https://www.tuborgfondet.dk/wp-content/media/2018/06/Unge-deltagelse-i-civilsamfundet_Kortlaegning-Online-version_01062018.pdf

- Regeringen. (2017). *Strategi for et stærkere civilsamfund*. Børne- og Socialministeriet. Lokaliseret d. 15. maj 2020 på:
<https://www.regeringen.dk/publikationer-og-aftaletekster/strategi-for-et-staerkere-civilsamfund/>
- RUC Kommunikation & Presse. (2019). *Medie-forskere: Disse emner fylder mest i valgdækningen indtil videre*. Roskilde Universitet. Lokaliseret d. 29. maj 2020 på:
<https://ruc.dk/nyheder/medieforskere-disse-emner-fylder-mest-i-valgdaekningen-indtil-videre>
- Røde Kors. (2017). *Lokal ven for en flygtning - inspiration til dig som er frivillig*. Lokaliseret d. 23. marts 2020 på:
https://www.rodekors.dk/sites/rodekors.dk/files/2018-03/2171-til-frigvillige-dk_web.pdf?fbclid=IwAR0RXFja_BayU9C3gGYLq66LkmH5nvcVP-ziJGSnK4kM1g1nt7XV8x41GLo
- Røde Kors. (2018). *18+ Læringsrapport*. Røde Kors. Lokaliseret d. 14. februar 2020 på:
https://mitrodekors.dk/system/files/document_files/18%2B1%C3%A6ringsrapport_2018.pdf
- Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2018). *Flygtninge strømmer ind på arbejdsmarkedet*. Udlændinge- og Integrationsministeriet. Lokaliseret d. 29. maj 2020 på:
<https://uim.dk/nyheder/2018/2018-05/flygtninge-strommer-ind-pa-arbejdsmarkedet>
- Udlændinge- og Integrationsministeriet. (2019). *Medborgerskab 2019*. Integrationsbarometer. Lokaliseret d. 29. maj 2020 på:
<https://integrationsbarometer.dk/tal-og-analyser/filer-tal-og-analyser/arkiv/Notat1.Tillidogforeninger.pdf>
- Venligbolig Plus (2018). *Integrationskoncept*. Johan Galster, WE DO DEMOCRACY og Venligbolig. Lokaliseret d. 9. januar 2020 på:
https://static1.squarespace.com/static/5c4829371aef1d22ffa64962/t/5c5ab6a615fcc032f62847cc/1549448899043/Venligbolig+PLUS_18.11.18_4%5B1%5D.pdf

9.3 Lovgivning

- *Danmarks Riges Grundlov. (Grundloven).*
LOV nr 169 af 05/06/1953
- *Bekendtgørelse om Danmarks ratifikation af den i Geneve den 28. juli 1951 undertegnede konvention om flygtninges retsstilling. (Flygtningekonventionen).*
BKI nr 55 af 24/11/1954
- *Lov om integration af udlændinge i Danmark. (Integrationsloven).*
LBK nr 1 af 01/01/2020
- *Bekendtgørelse af udlændingeloven. (Udlændingeloven).*
LBK nr 1022 af 02/10/2019